



Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Rysunki nowoczesne w szkole ludowej. Cz. 1, Roślina i ornament / narysował B. Kotula.

Liczba stron oryginału

72

Liczba plików skanów

72

Liczba plików publikacji

73

Sygnatura/numer zespołu

C II 005288

Data wydania oryginału

1906

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**



Fundusze Europejskie
Program Regionalny



Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego



RYSUNKI

nowoczesne

w szkole

ludowej

na rysunek

B. KOTULĄ

ROŚLINA I ORNAMENT

CIESZYN
1906

CZĘŚĆ I

WYDAWCA
A. J. J. J.

11

342.814 19th 91

C 005288 II



+60 tabl. lat.

Wskazówki do rysowania liści i układania tychże w szeregi.

Rysunkiem oddawać można formy tak jak je widzimy, albo z dala i z dowolnymi zmianami i w dowolnym układzie. Otrzymujemy taki podział materjału: I. Rysowanie przedmiotów: a) przyrody: 1) ptaszkich (liści, motyli itp.) 2) wyfantycznych (owoców, zwierząt itp.) 3) sztuki: 1) ptaszkich 2) wyfantycznych.

Nauka rysunków ma na celu kształtowanie: 1) oka, 2) pamięci, 3) fantazji estetycznej i 4. technicznej precyzności. Wynagrodzonym tym odpowiadają najlepsze rysowanie roślin, a dla szkół ludowych specjalnie - rysowanie liści.

1. Kształtowanie oka. Wzrost obserwacji liści dokładnie, wygotkować jego szczegóły i rysuje go następnie z możliwą dokładnością, nie rysuje zaś jakiegokolwiek liścia mierzący, babki itp. dowolnie „upiększonego”, bo ten charakter, który ma przed sobą.

2. Kształtowanie pamięci. Dopiero gdy przedmiot jakiś w pamięci namalować umiemy, znamy go naprawdę. Od czasu do czasu, lub też na każdej lekcji powtarzają uczniowie przebrany dotąd materjał, t.j. rysują w pamięci już dawniej rysowane formy. Z pamięci usuwają się drobne szczegóły, a pozostaje forma typowa; tak nastąpi stylizowanie liści.

3. Kształtowanie fantazji estetycznej. Choć dziecko i dorosłego z zadowoleniem estetycznym spocyna na formach, powtarzających się w jednym szeregu. Dziecko wydeptuje z upodobaniem w śniegu ślady swych kroków w długim szeregu, gospodyni miesza garnuszki w jednym kierunku i szeregu, gospodarz sadzi drzewa w różnych odstępach i ciągnie proste rzęsy. To niedługo

postrzebie, piękna wyryskamy przez nauce rysunków. Uczeń, układając, spamiętane formy w szeregi, łączy te formy liniami, puste miejsca wypełniając, zakreślającami. Potem ten uczeń czynna będą, uczeń oglądali obwiednie na sznurkach, na sznurkach i kłopotach, koronki i firanki, dywany i malowanie w pokojach, z większym wyrozumieniem i zainteresowaniem. Zbudni w nich choć to bardzo silnej pracy, lepiej kłopotliwie narysować własny projekt, niż często odrywać ornamenta starożytnie lub nowożytnie. Zasady piękna są: a) symetria, b) ciągłość i c) proporcja. a) Jeśli symetrii nie natrafiamy nigdzie w przyrodzie, chyba tylko w najniższych ich twórcach - w minerałach. Dziś w sztuce uwzględniamy symetrię swobodną, często tylko równowagę. Do symetrii należy w malarstwie umiarkowanie rytmu, czyli powtarzanie w jednej i tej samej formie w szeregu. Najprostszym ornamentem musi posiadać symetrię (równowagę) i rytm. b) Kądyś uszeregowanie ornamentów jasno ruchu: od lewej strony ku prawej, z góry rysunek: 4, 9, 14, 15, 17, 20, 23, 26, 29, 35, 39, 43, 53, 56, z dołu do góry (3, 22, 32, 47, 59) od środka (2, 8, 11, 12, 14, 27, 38, 41, 51), i do środka (2, 27, 39, 44, 51, 59) w koło (14, 23, 42, 48, 51), od siebie lub do siebie (42, 57, 60), po płaszczyźnie na wszystkich stronach (ruch wody rozlanej na poziomej płaszczyźnie (33 i podłogi mozaikowe). Kierunek tego ruchu oznaczamy w ornamentach przez naśladownictwo liścia w danym kierunku, w przedwzrostkiem przez szczyt i liść lub sztuczny linament. (patrz rys. 5, 9, 13, 20, 26, 30, 35, 45, 47, 48, 50, 51, 56). Często ruch ten jest nieco odwrócony - dla równowagi - ruchem odwróconym (2, 3, 22, 27, 59), wtenczas ruch wolniejszy, ornament spokojniejszy i - piękniejszy.

Zasady czołtniwi można uwzględnić tylko na stopniu wyższym, ahot. lud.
o) Proporcja winna być przestrzegana w rozmieszczeniu poszczególnych części
ornamentu i w stosunku wielkości poszczególnych form między sobą i do całości.
Liczbami określają tę zasadę tak $= 3 : 5 : 8 : 13$, tak rozumie „złoty cięcie”.

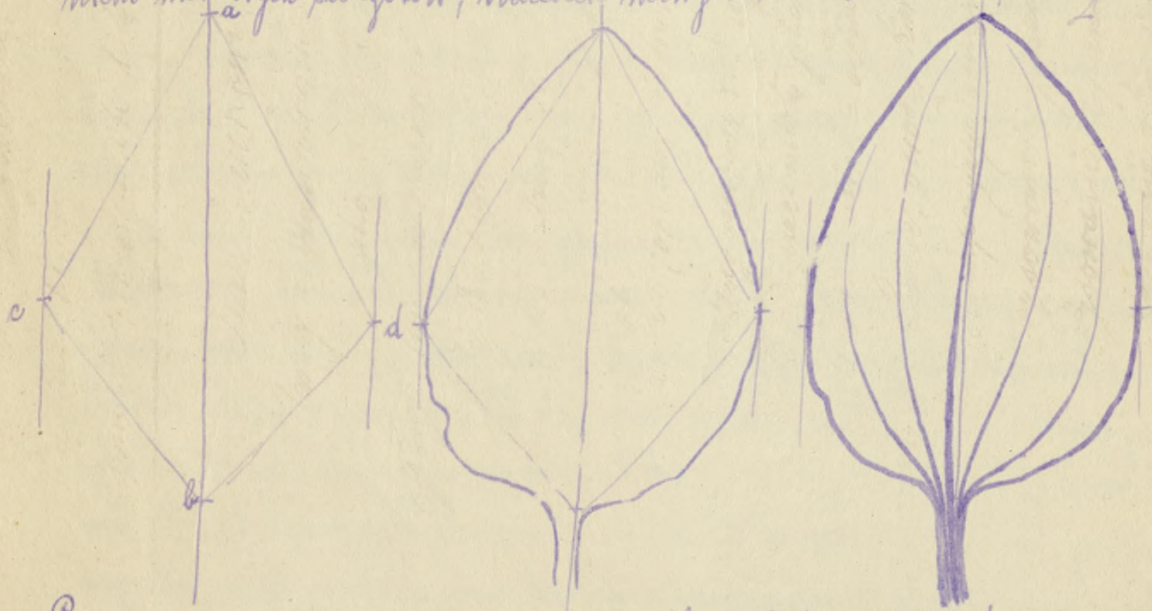
Linia przecięta w stosunku $3 : 5$ jest dla oka najprzyjemniejszą.
Zasadę proporcji nie można uchwycić liczbami, do tego potrzeba
delikatnego poczucia piękna, które ujęć się nie da, tak jak nie można
kogoś ujęć na mowy lub pisać.

4. Kształtowanie technicznej rozmiarowości. Aby ręką ucznia stała się lekka i
swobodna w ruchach, ćwiczyć uczeń na początku lekko, jakby geometry-
czną odpowiadającą formie linii mającego się na tej lekcji i rysować.

Skreślaniu można te ćwiczenia pisać: nać przez linie i pochyłych, a. p. i
wieniec i stożek = prosta, omalwa = mur = rydło na dipoar, babka i ba-
= lin. omalwa; koł. pnie; pierzownik i karstan = koto; prozj; strzałka i łowica
= trójkąt; lin. pnie = pnie kół; łowca i dąb = pnie i linia,

Lekcja praktyczna. Każdy uczeń powinien mieć linie babki, nanoczyć
na linie naklejony na białym kartonie. Nanoczyć o linie o babki, rona-
cej przy drobnych i drobnych, na pin kach, jak linie jej przytaczają do siebie,
tworząc często rona, aby uczeń koto koczni nie wyjechała „i p. Tris nary-
sujemy. Ten lin. i lin. forma? (i pnie) i nize abyć się potrafił linie ten ten
lepiej nanoczyć, abyśmy ćwiczyli nize ród linie omalwa. Nanoczyć rysu-
je na tablicy lin. omalwa, wielkich rozmianów, nornowie określają ręką.

w powietrzu tą linię, najprzód dużą, później coraz mniejszą; następnie
 jeden i drugi uczeń kredą na tablicy, resztą ucniów palcem na pulpicie,
 potem ołówkiem nad papierem a wreszcie na papierze do pakowania lub
 tabliczce teksturalnej, za jednym pociągnięciem, zawsze w jednym i tem
 samym kierunku, nie dotykając przytem doń rysunku, chyba tylko małym palcem.
 Po 10 minutach takiego ćwiczenia nancyciel rysuje na tablicy liść babki, a
 uczniowie uwarzą, jak on to robi: pociąga linię pionową = os' symetryczną,
 oznacza dowolną długość liścia^(a, b), następnie oznacza kreskami pionowymi
 po prawej i lewej stronie osi szerokość liścia, na pionowych oznacza miejsca,
 gdzie największa szerokość (c, d), kropki graniczne łączy liniąmi
 prostymi, a nad każdą postą, taką odpowiedniej wysokości z uwzględnie-
 niem niektórych przegięć, naczerni nery i daleka widoczne, nie mylą.



Podczas rysowania uczniowie podają stosunek szerokości do wysokości, ilość nerwów itp.

Potem jeden z ucnióŕ rysuje to samo na tablicy, poprawia rysunek sam przy ewent. pomocy kolegów i nauczyciela; narecié uczniowie rysują, każdy podług swego charakteru ten sam sposób na papierze do palowania, najprzód bardzo duży, potem mniejszy, kilka razy, w różnych kierunkach; poprawiają swe rysunki podług uwagi nauczyciela: Twóŕ liść na szeroki, ten liść zamadło wygnęty, itp. Gdy forma już ułożona, rysuje narecié liść ten raz do rezultatu na czysto, bez użycia gumy, linie wadliwej pomocniczej pozostawia, kontur wyciąga cię mocniej ołówkiem, lub piórem, a jeżeli można i barwą.

Zadanie domowe: Narysujcie w domu liść ten z parcieŕ 4-5 razy na papierze białym lub kolorowym i wytnijcie nożycami!

Na przyszłą lekcyi kaŕcie nauczyciel liść wycięty ułożony w różne szeregi: obok siebie, prostopadle, na szelone, poziomo; naokoło jednego punktu, bliŕej lub dalej od siebie. Różne kombinacye podają tablice dodatkowe, I. - VI., gdzie strzałki wskazują kierunek liści. Nauczyciel pokazuje kilka szeregów tego zbioru, nie mówiąc, a jeszcze lepiej, jeżeli nauczyciel jeden liść (powój) ułoży na wszystkich szeregach podane na tablicach kreskami, narysujcie na większym formacie i wykończcie barwaniami, choćby tylko dwoma = tło: ciemne, liść: błękitny lub ciemnoniebieski. Takie wzory barwne ułożone naukę i jeszcze więcej zainteresują uczniów. Na ułożonych na taŕce szeregach nauczyciel poczyni poprawki, potem uczniowie przerysowują to ułożenie na czysto do rezultatu. Liście nie mogą być kopiowane, lecz wchłuj ręce narysowane, zato nie muszą być równe. Podziałki i figury geometryczne rysują uczniowie liniałem i cyrklem.

Do najtańszych należą: uszeregowanie liści obok siebie, trudniej-
szemu jest szeregowanie centralne, później następuje wypełnienie
prostokąta (42, 57, elipsy (60) i płaskocynnej nieograniczonej (33),
zastraszanie liści do linii falistej (32) i słoniowej (36).

W 3. godzinie następuje ostateczne wykończenie ornamentu, a to
otwórkami, piórami lub pendulem, jako zadanie domowe naci-
kują uczniowie w zeszytach z papieru 3, a łowienia innymi szereg-
kami. Na 4. godzinie następuje powtórzenie, nie tylko doład porównanych
i rysowanych form, ćwiczenie ręki itp. W ten sposób trwa rze-
sowania jednego liścia i jego zastraszanie, w podobieństwie który
godziny, czyli 3 tygodnie; a w roku jednym można abstrahować
10 liści; druga potwa czasu wykorzystuje się na rysowanie przedmiotów.

Na stopniu średnim rysują uczniowie liście o blasku pojętych;
przyjemnie się na przykładzie szeregu wygląda nie bierze:
wierzba (1), stokrotka (4), goździk (7), szerep (10), lalka (13), ber (16),
kopytnik (19), lipa (22), powój (25), strach (28).

Na stopniu wyższym liście kłopotliwe i pociągłe:

kalina (31), blusier (34), brodawnik (37), ob (40), almid (43),
jemioła (46), koniec (49 : 52), piściornik (55) i krasztan (58).

Na początku roku szkolnego każdy uczeń rysunka sobie owoch
10 liści o najbliższej formie, który je do książki, aby miał
własny okaz na każdą lekcję. Na szkółkach niżej zorganizowa-
nych rysują z oddzielnymi ten sam liść, ale w różnym wykończeniu,

ołówkiem zwykłym i barwnym, - atramentem czarnym lub kolorowym,
 lub narekcie pendulem, stosownie do wieku i zdolności ucznia. W ogóle no-
 wa metoda umożliwia szerokie indywidualizowanie. Nauczyciel może w po-
 dobny sposób rysować i: na liście, a ponieważ nie musi być ściśle ten sam,
 jaki tu podany, tak n.p. liść złożony jemięty i konicem można narekciej opom-
 ierzyć. Sposoby narekowania jednak wnet się wyczerpią i stają się monotonna. Naucz-
 yciel posługując się w dalszym toku nauki wzorkami tego rodzaju. Jednak
 nigdy wzorki te nie mogą służyć do przerysowania bezmyślnego. Uczeń
 musi dany wzorek podług wskazań nauczyciela umiennie.

Oto szereg takich zadań:

do tablicy 2. w każdym rogu zostawić po 3 liściki, liściki siatkowe opuścić.

1. opuścić dolny szereg liścików
2. przedkładać liściki i tył, aby się nie krzyżowały.
3. rysować 12 liścików siatkowych a koło obwodu koła,
4. ornamentować i t. w. w to.

Liść bliżej do siebie, tuż dolne opuścić.

5. liść skrócić z kątów do środka.
6. zawniść szereg, zostawić w ten sam liniament liść siatkowy.
7. w ten sam sposób stworzyć rozetę o 3. lub 12 liścikach.
8. zbliżyć liściki do siebie, opuścić zakreślasz, jednak zostawić
9. liść po lewej i prawej stronie nachylić w górę. (podać kresko. e.)
10. w liniament ten zostawić liść szereg.
11. rozsunąć liściki, aby się tylko dotykały.

21. podobny ornament w ośmioboku, 23. ten sam rysunek w pierścieniu koła.
24. tak samo ułożyć liść kopytnika, 26. po prawej stronie drugi taki szereg.
27. opuścić liście środkowe, liście w kątach porzucić, 28. liść naprzemiennie jeden
do góry, drugi w dół skierowany, 30. opuścić linie czerwone. 32. przestawić po-
łutki, z lewej strony na prawą i odwrotnie, 33. rysować jeden liść pod drugim,
wolno miejsca zupełnie zakreślając. 35. liść ten ułożyć około osi symetrycznej.
36. linie ślimakową opuścić, a rysunek otoczyć kwadratem, 38. liście
wygiąć jak przy 30. rysunku. 39. ustawić u dołu po prawej i lewej stro-
nie po liście liniaament dolny opuścić, zostawić tylko górne półkoła.
41. opuścić liście w kątach, a kąty odciąć. 42. opuścić zółdnie w kątach
a skrócić prostokąt, 44. opuścić owoce, tańszą rozciąć, 45. do tego liniaa-
mentu ustawić liść powoju, 47. liście skrócić, aby się nie przeplatały,
48. liście zewnętrzne przeciąć i przedłużyć, aby się nawzajem dotykały,
50. opuścić liniaament, liście zbliżyć do siebie. 51. opuścić liście środkowe,
obrotowe liście porzucić. 53. liniaament opuścić. 54. liść ustawić do myś-
kich 4 tutek, 56. liście ustawić obok siebie naprzemiennie jeden do góry a
drugi w dół. 57. liście te ustawić ctery razy w kole. 59. liście rysować
od środka do kątów. 60. wklęsły ustawić liść bluszczu.

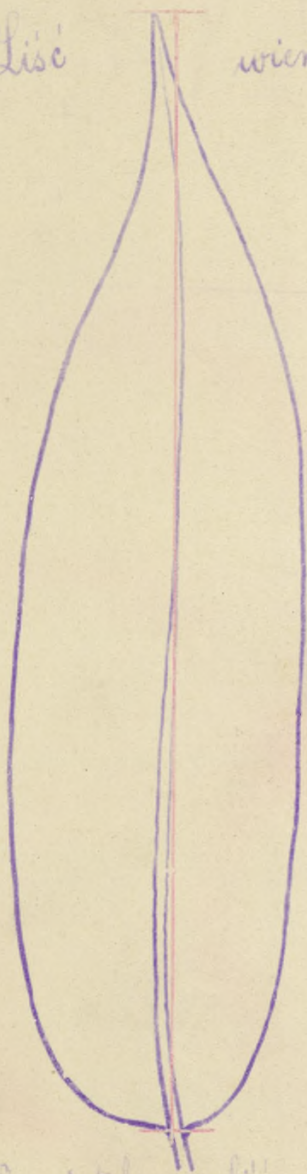
Imno podobne zadania rysunka nauczyciel z łatwością.

Taki sposób rysowania może doprowadzić do takich rezultatów,
ponieważ uczniowie czasem bardzo oryginalnie, w zbioru ten są poży-
teczne rysunki uczniów szkoły ludowej, pośród ten ludzi są różnorodność
w młodości, która chwili obecnej tak bardzo porządkiem.

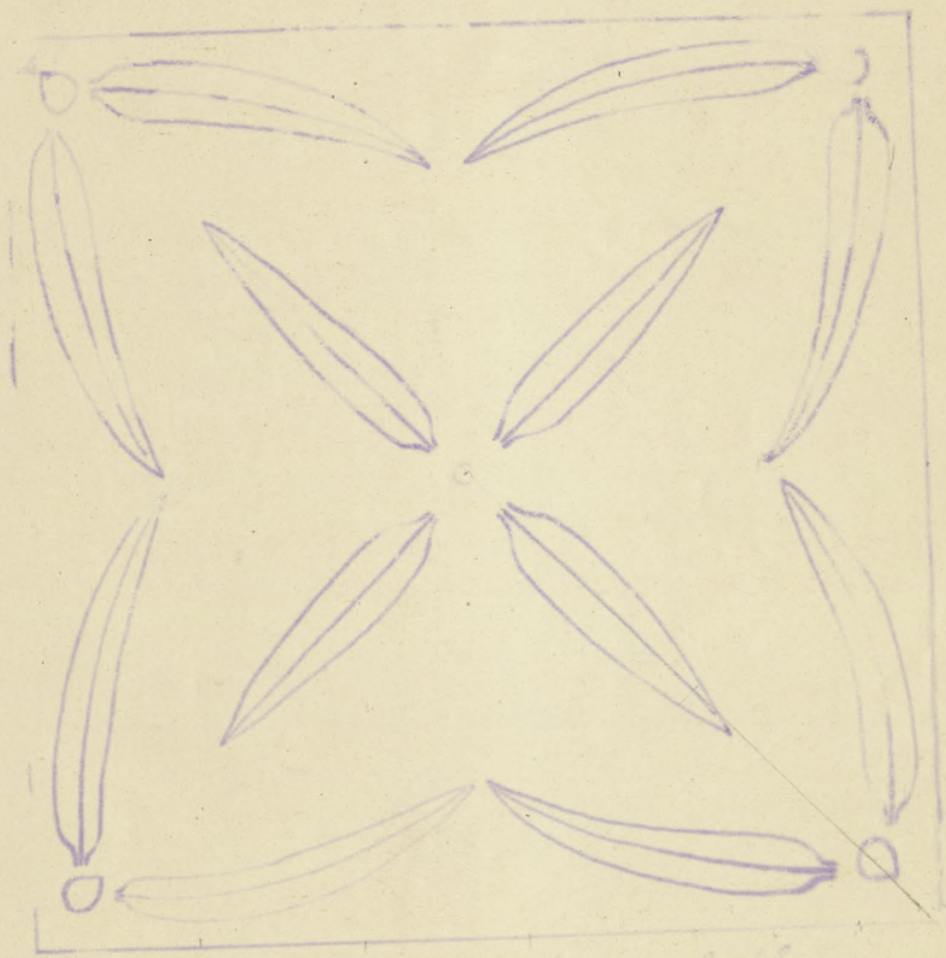
Lisc

wienby.

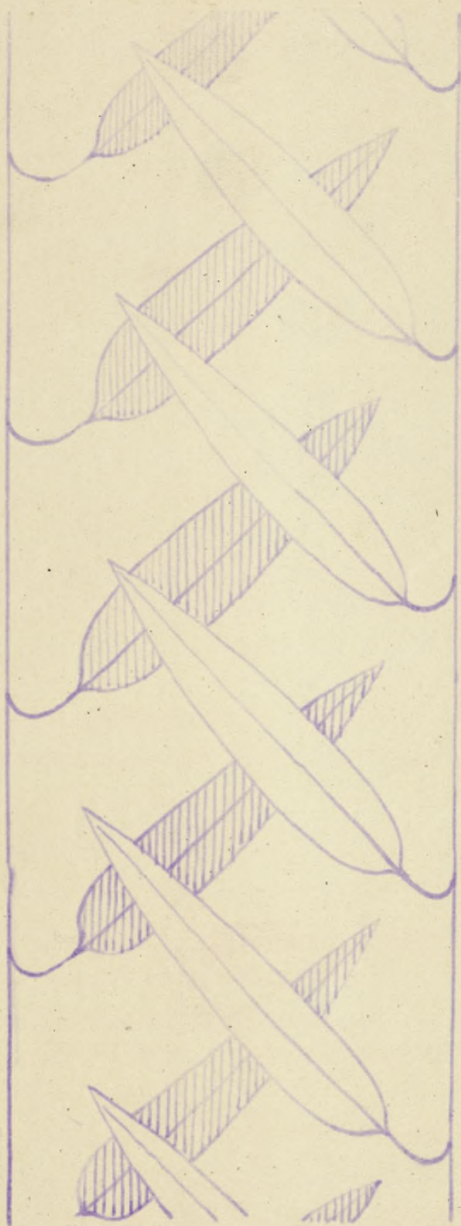
1.



Ry.uj tak samo list wawynnu!



11. "Cvijet" po rogu ravnice po 4 listi;
listi iro kome opusit!



3.
*Opuntia
dillenii
mex.*

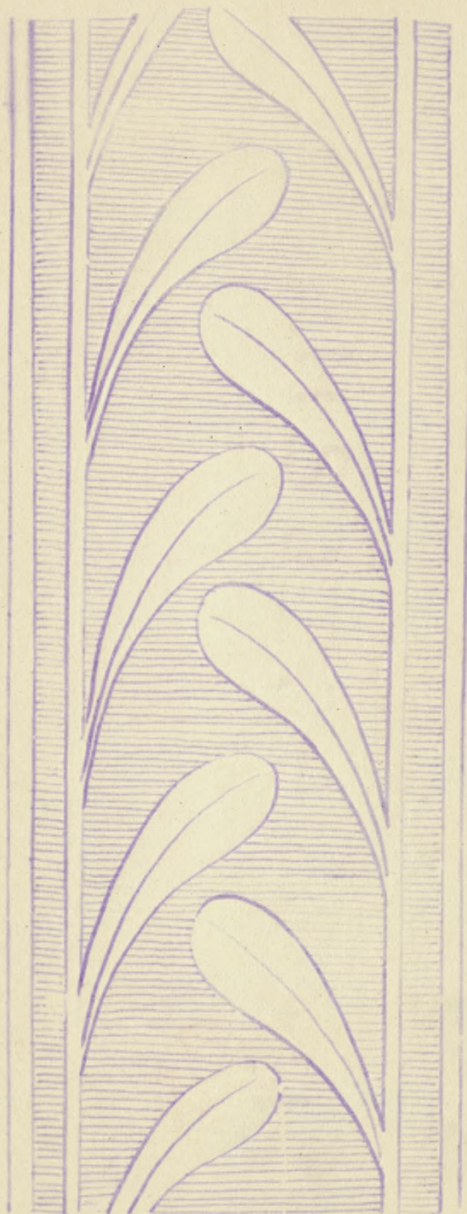
Lišć

stokrotki

4.



Řezyj tak samo lišć cca



W ten sam sposób narysuj liście wianka!



Rysunek 13. Słońce od Próżna!

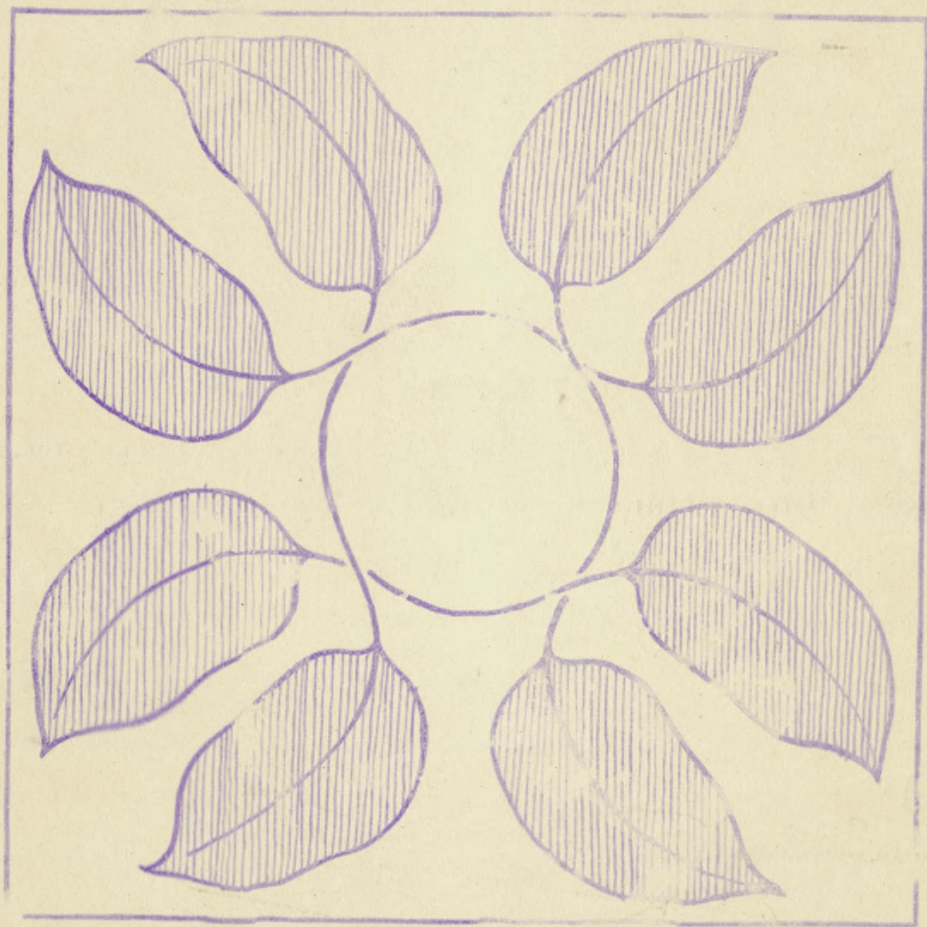
7.

liše

gnusny



Rybní takano liše jabloni!



Ten ornamen t' nstansi u koto!



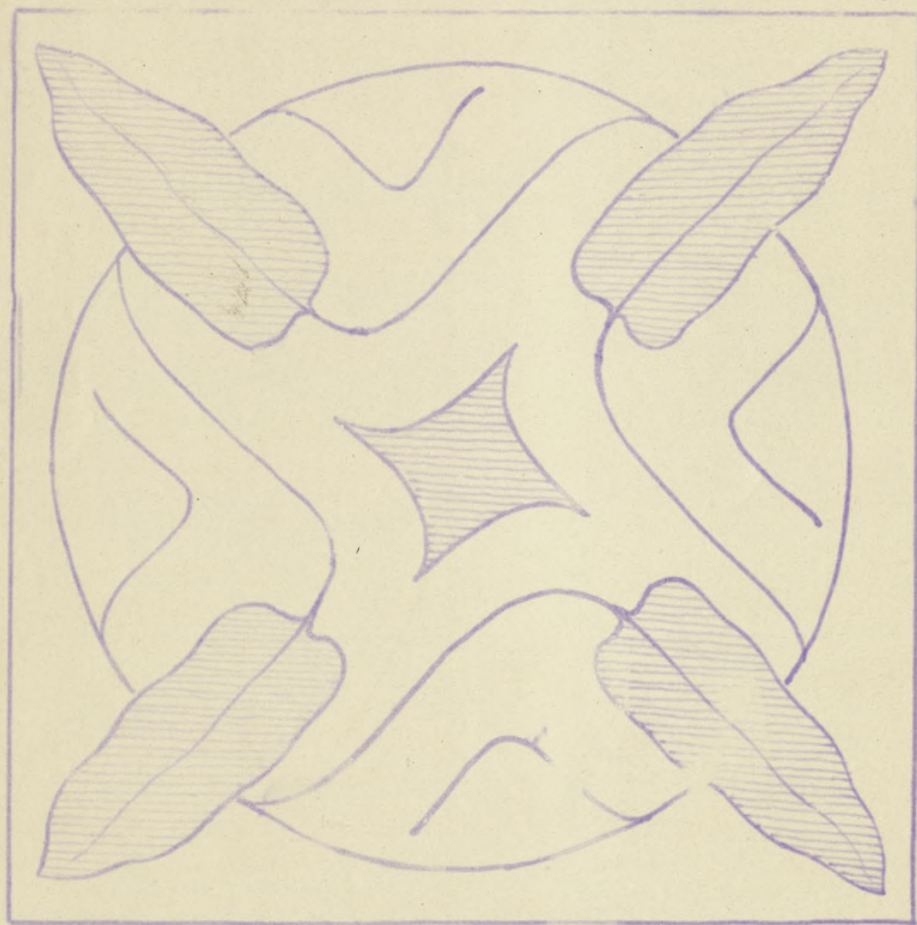
W liniamet ten ostatnié listé psasaniu!

Liśc

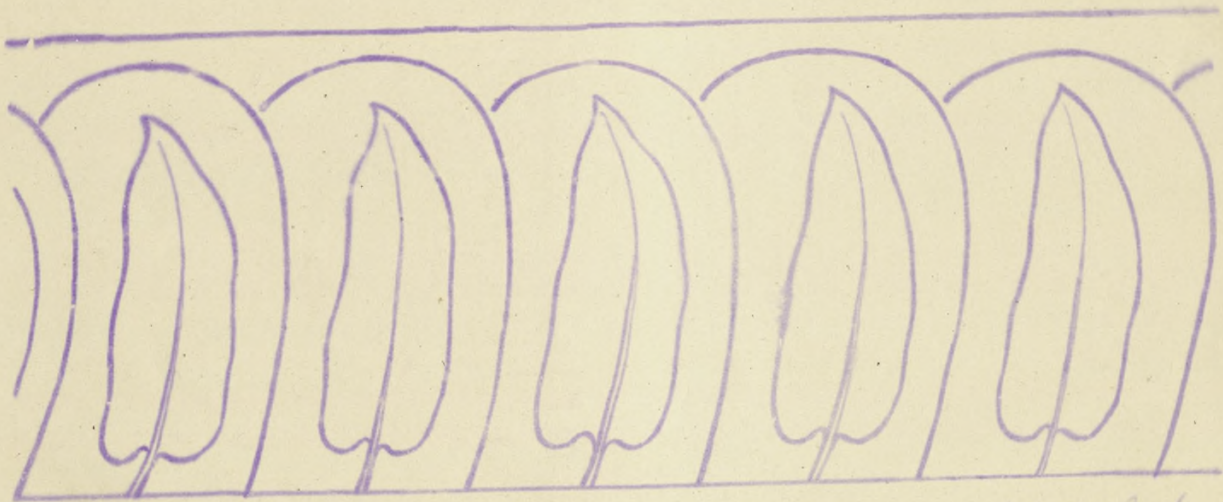
srebranu.



Ryżonj tak samo liśc pierwiosnka.



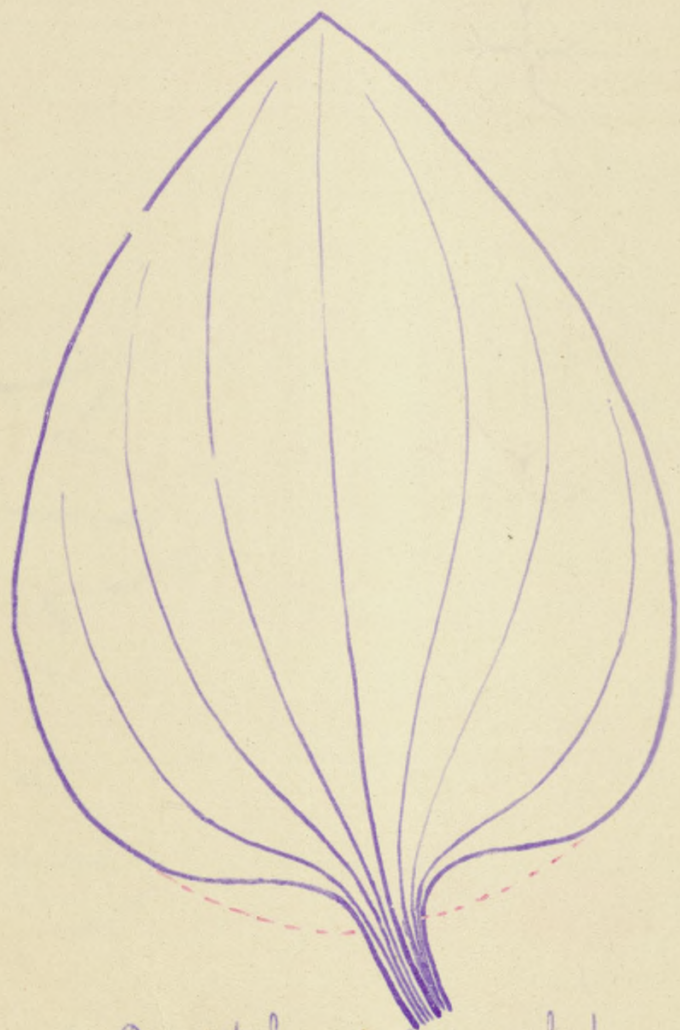
Skicuj listki z kątów do środka!



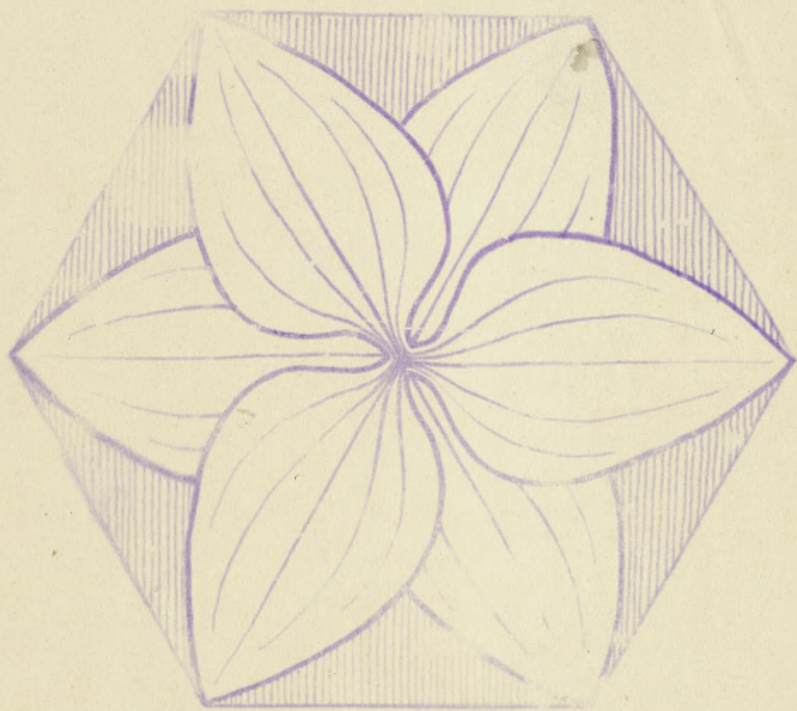
Wien sam liniamet istawic' lisc' stokrótki!

Lišci babki.

13.



Rysuj to krasno lišci grabu!



Utorý č. rosety o 3 lub 12 listů kash!



Moji listi do ruke a opisi rukopisy!

16.

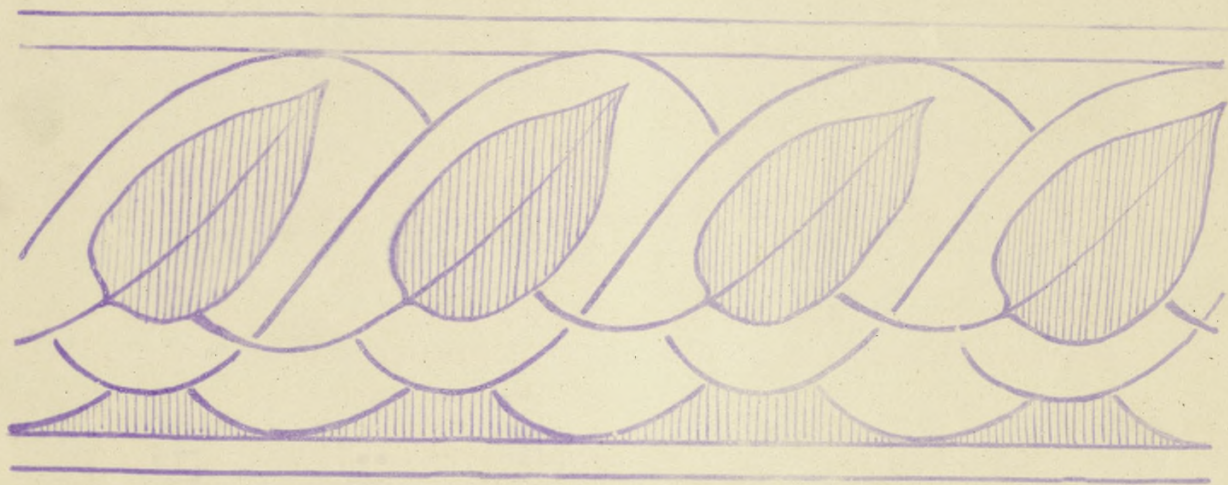
Lišć brn.



Rysuj lišć topoli!

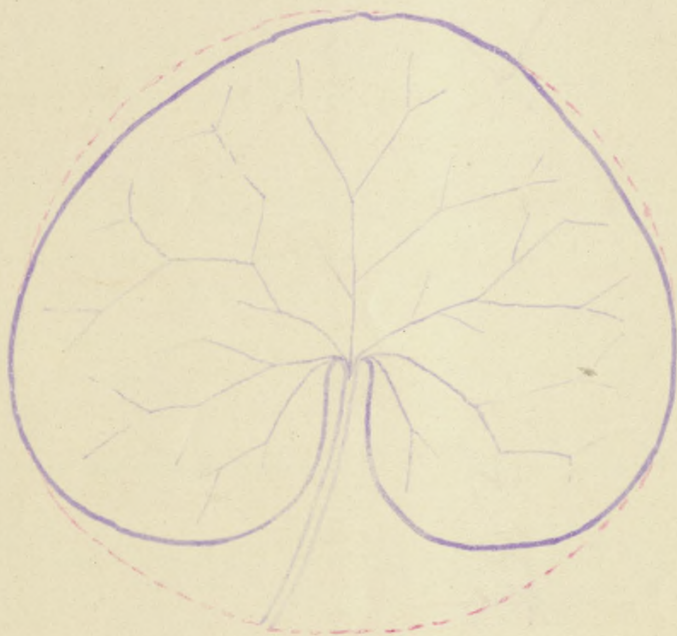


Wszystkie liście są skierowane do tego samego celu!

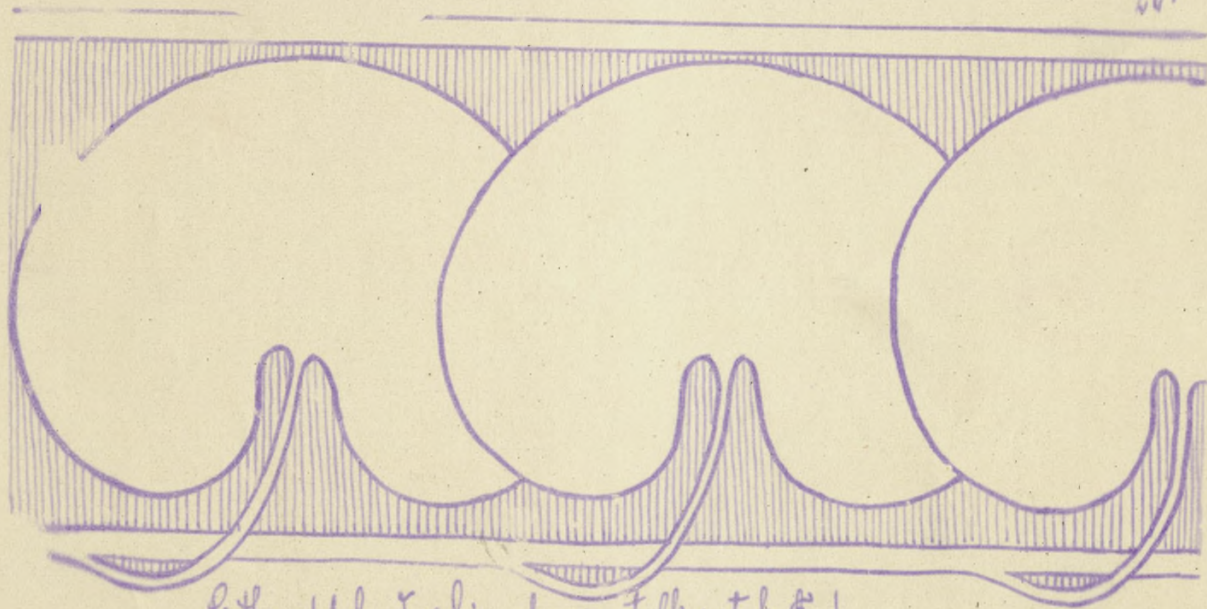


Lutki dolne opuscia!!

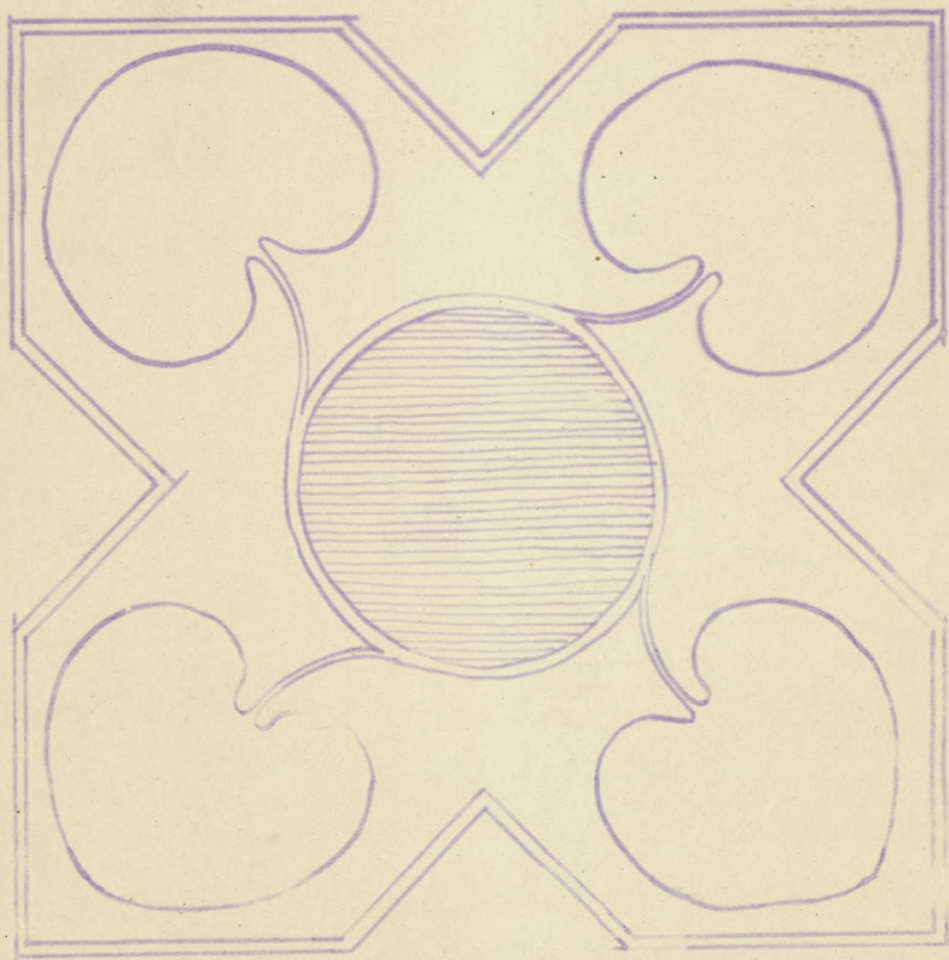
Копытник.



Рисунг листе настурцы!



Lišti oddal o'rie, aby sie tylko stykaly!



Podobny ornament w szmieleku.

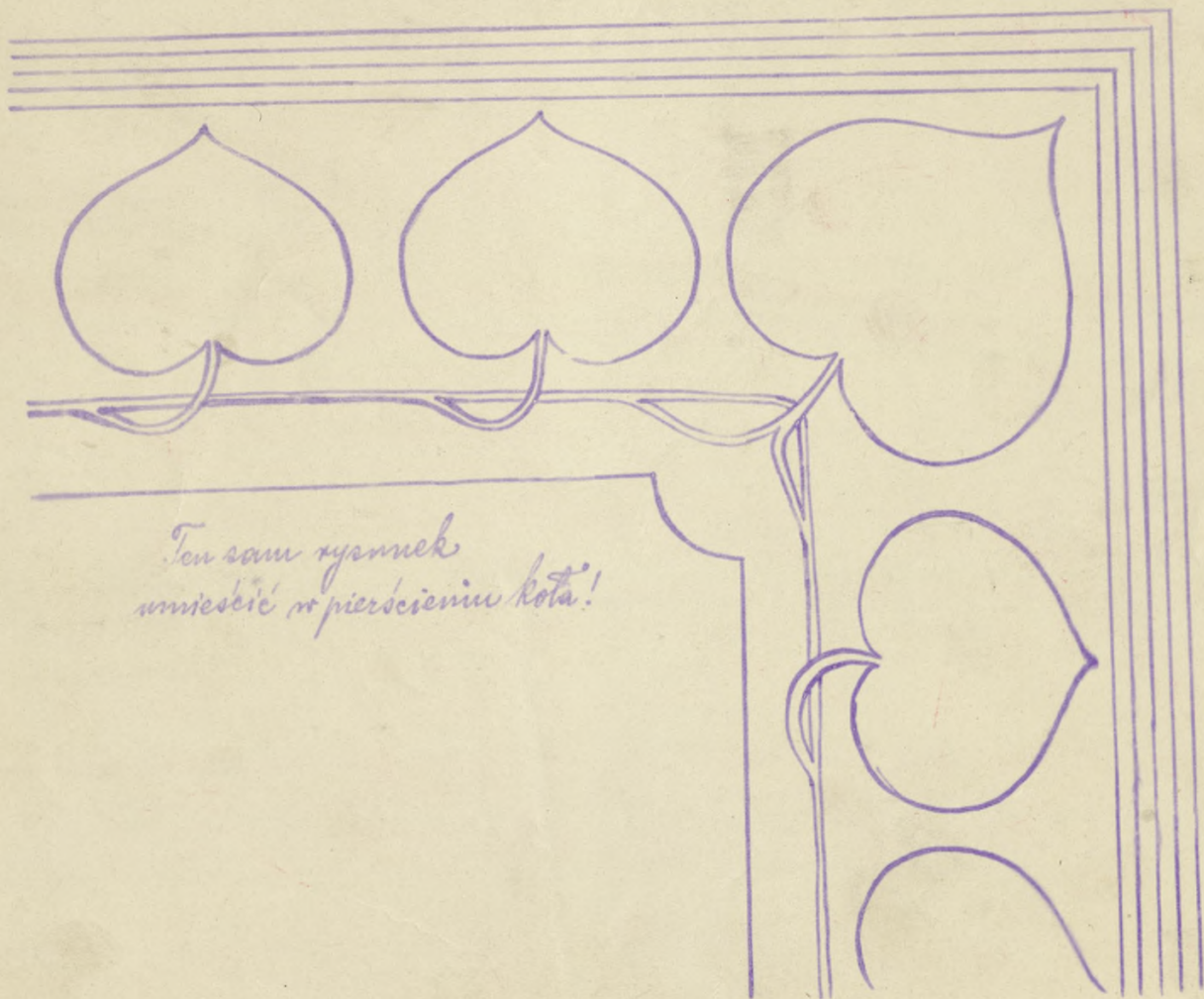
Lipa

21.

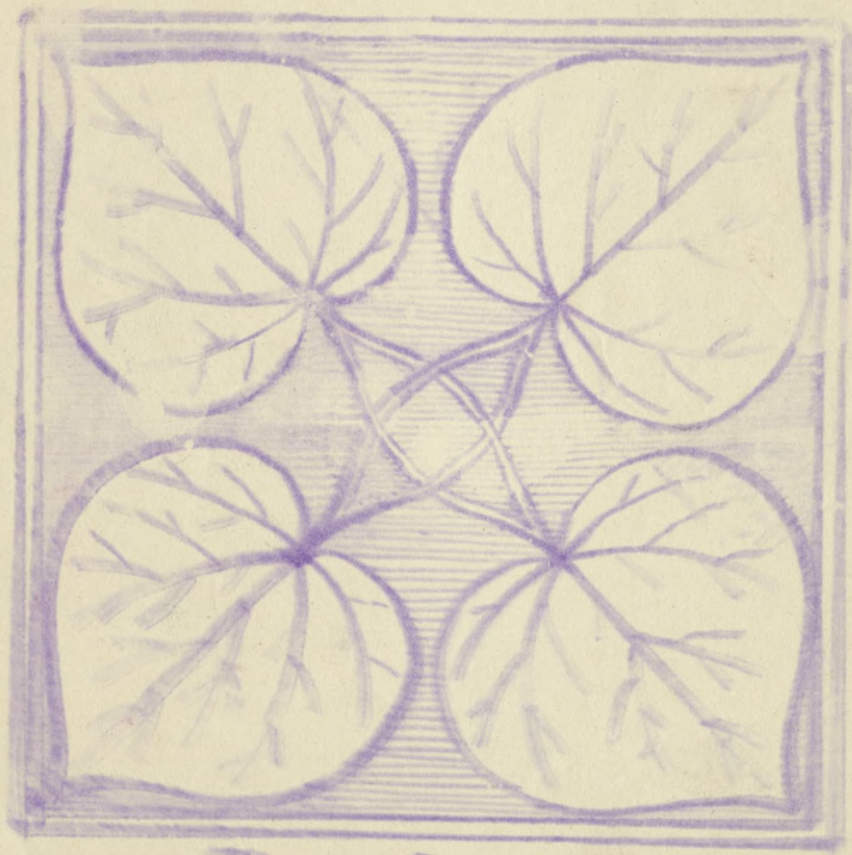


Rysuj liść brzozy!

19.



Ten sam rysunek
wnieść w pierścieniu kota!



Handwritten text in a stylized script, possibly a signature or a title, located below the square frame.

Porroij.



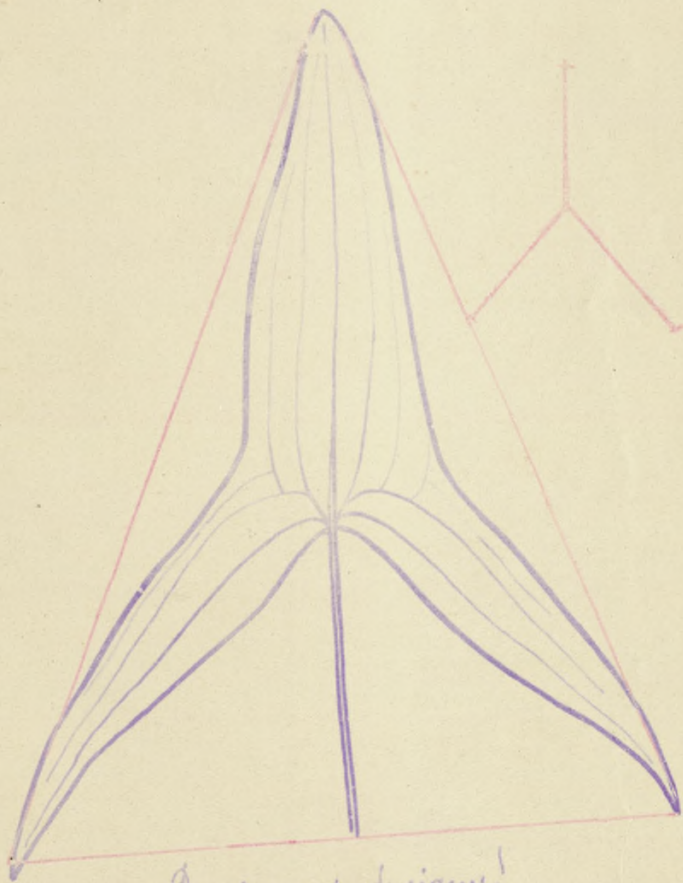
Rysuj liść innych odmian porroju!



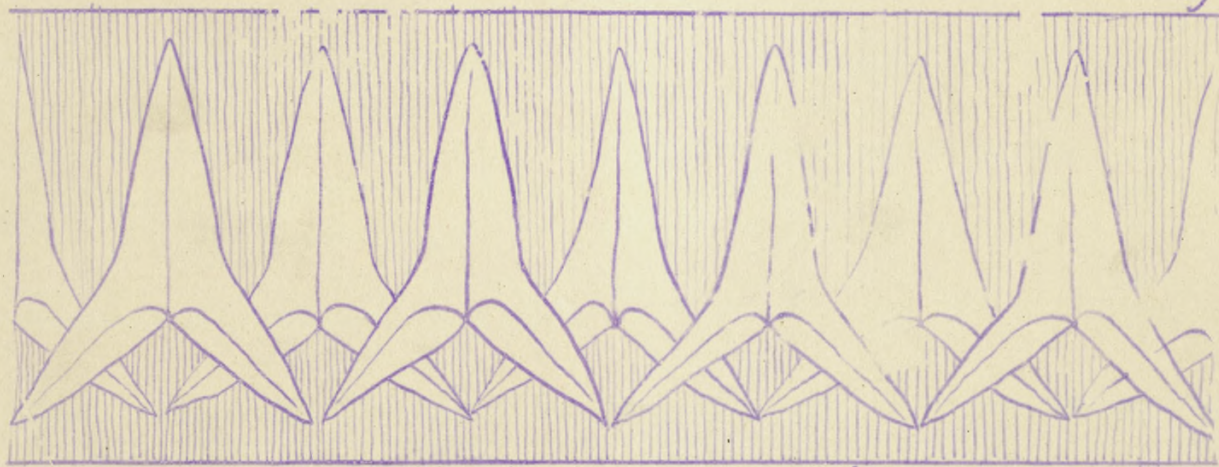
Wzrost podległy, przez odpoczącie

Strutha

28.



Jeszcze inne odmiany!



Ryzyj naprémian jeden listek do góry, drugi vidět iť!

Strutha

30.



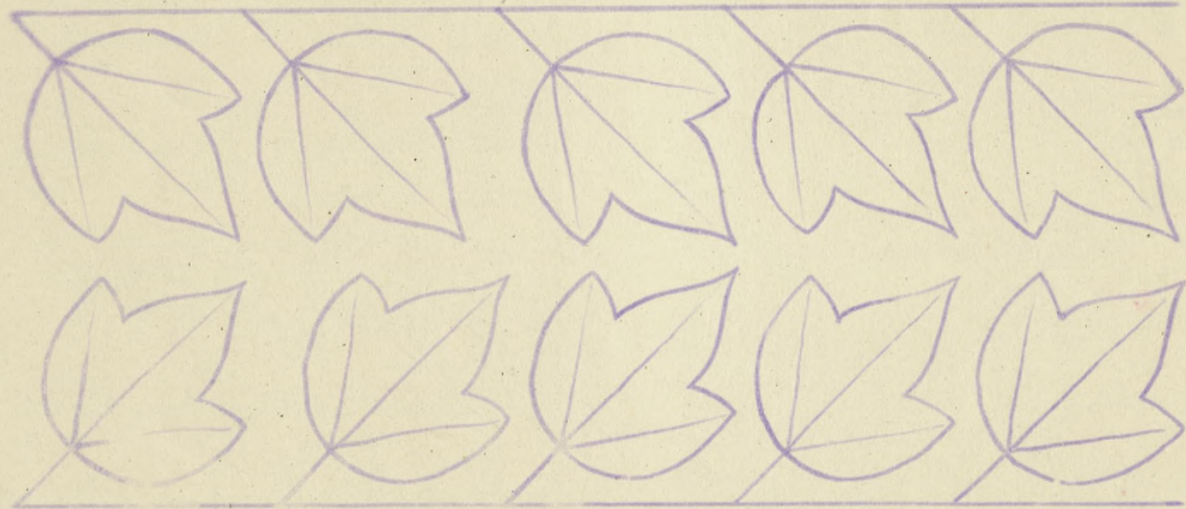
Quis' linie zdobnice!

31.

Kalina.



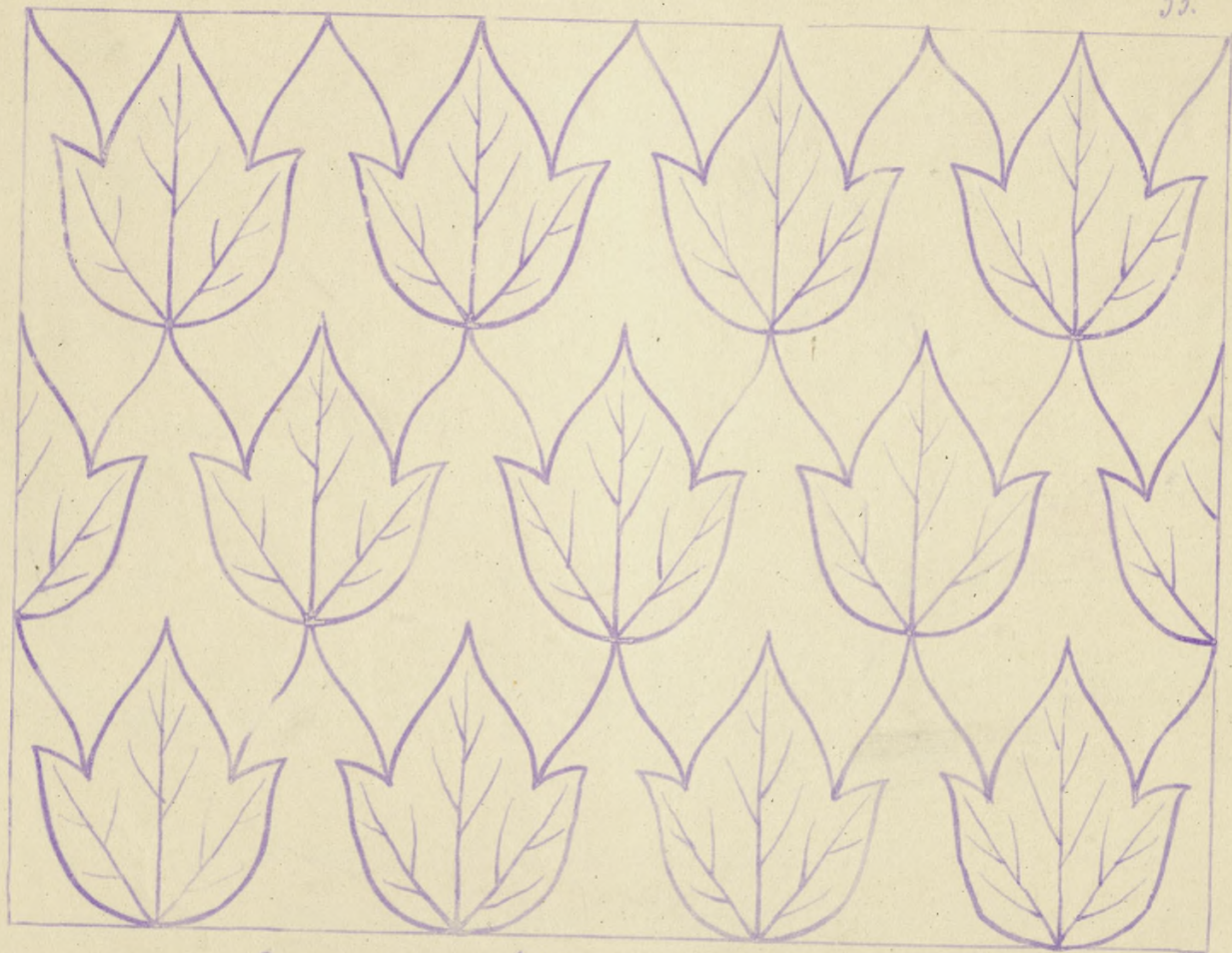
Rysuj liść przylasczki!



Skicuj listki od siebie !

Kalina

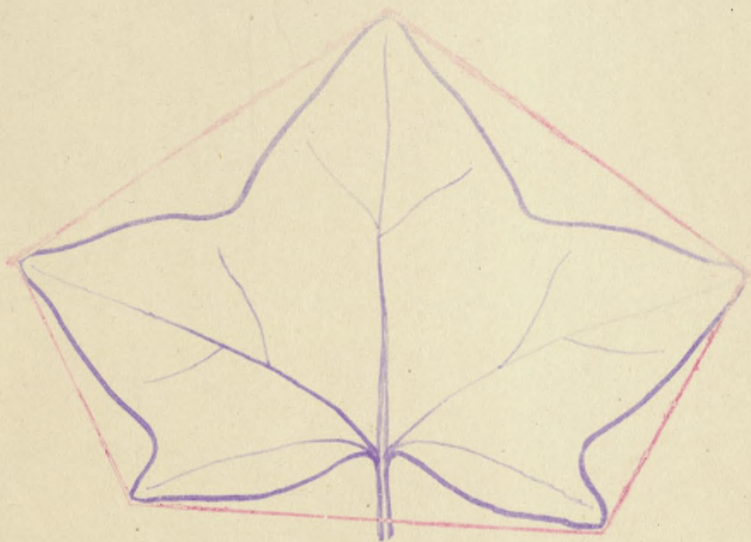
33.



Rysuj: jeden liść pod drugim, puste miejsca wypełniaj jak chcesz!

Bluszcz.

84.



Rysuj liście klonu!

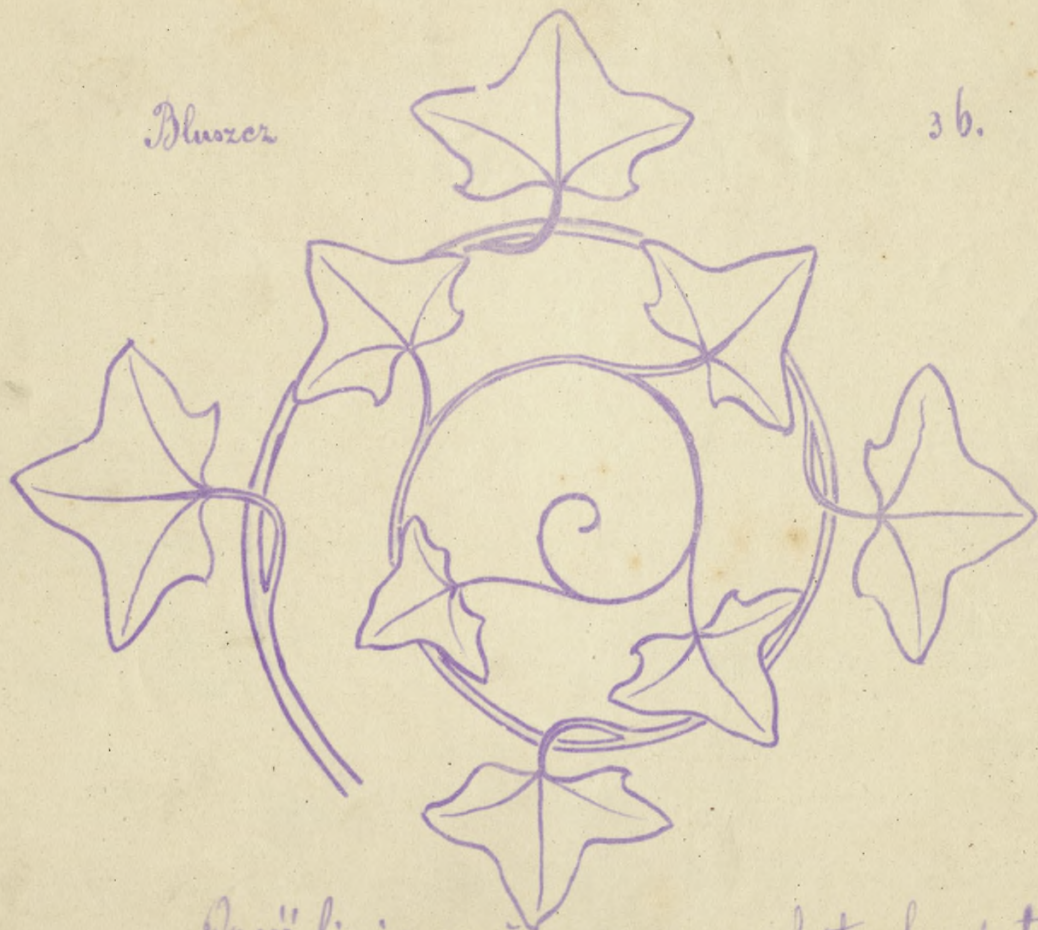
85.



Лилии, тюльпаны, орхидеи, розы, гвоздики!

Bluszcz

36.



Opusć linie $\frac{3}{2}$ sprężynową a rysunek stoż. kwadratem!

Podawnik.

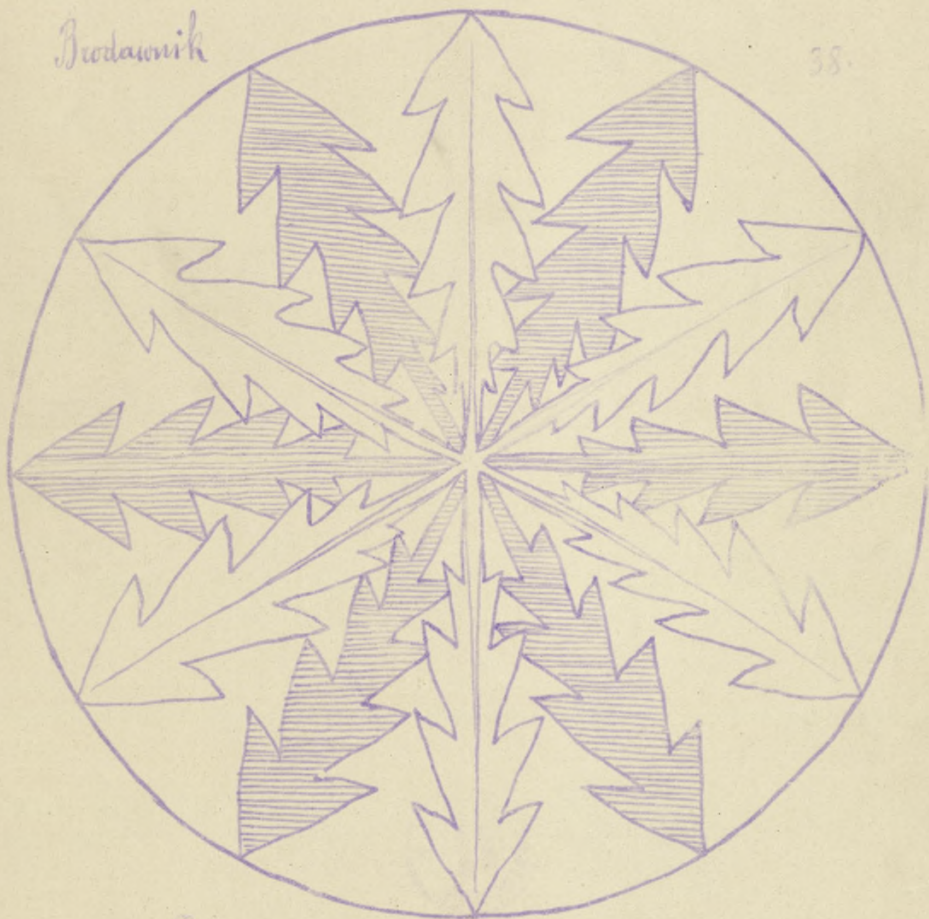
37.



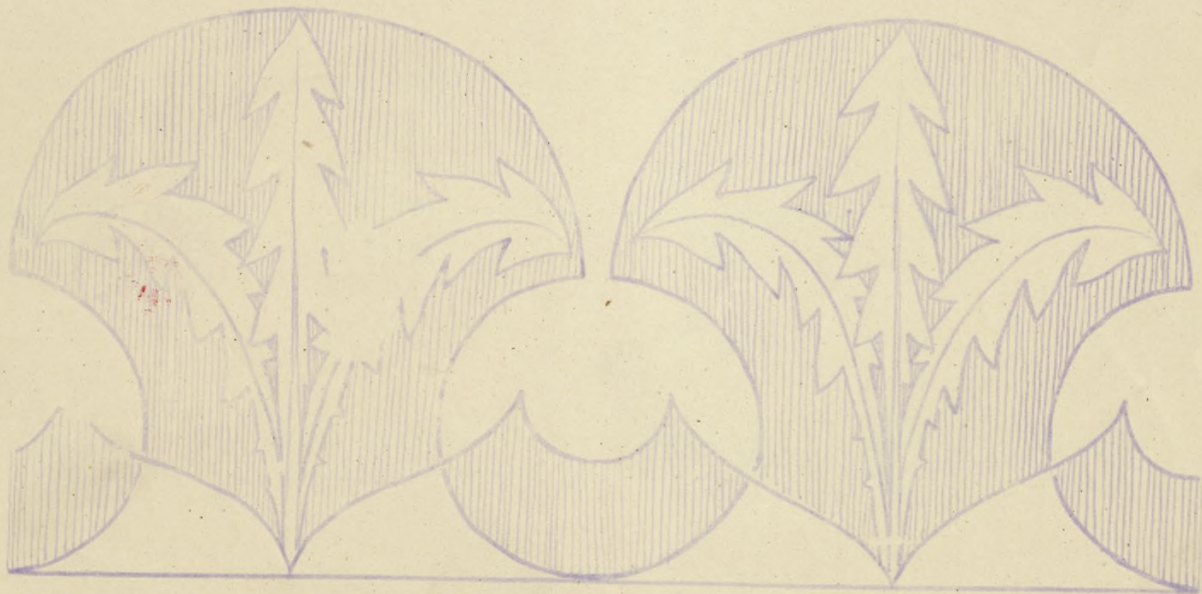
Pygaj liść imiej odmian

Бродяжник

38.



Листки ряса' іак нриз сум. 30.



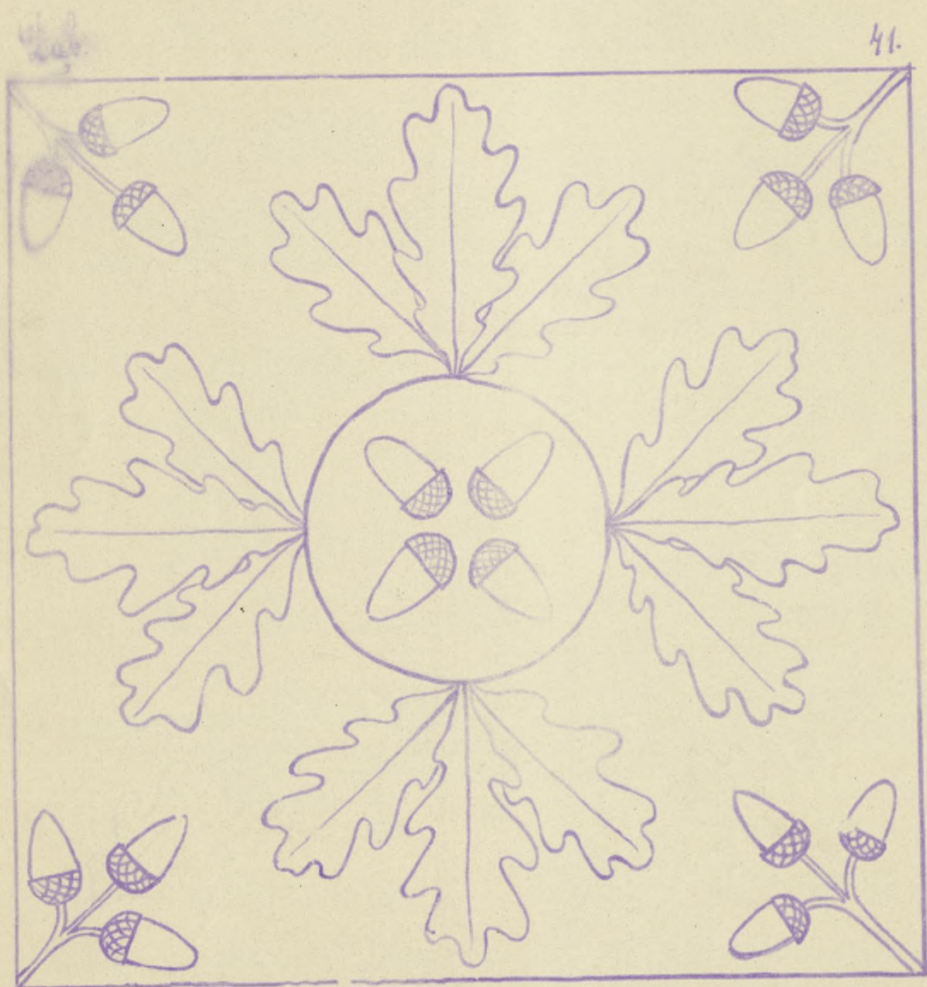
Zamiast 3 listków. rygiel 5 l.; liniamant. quise!

Dab.

40.



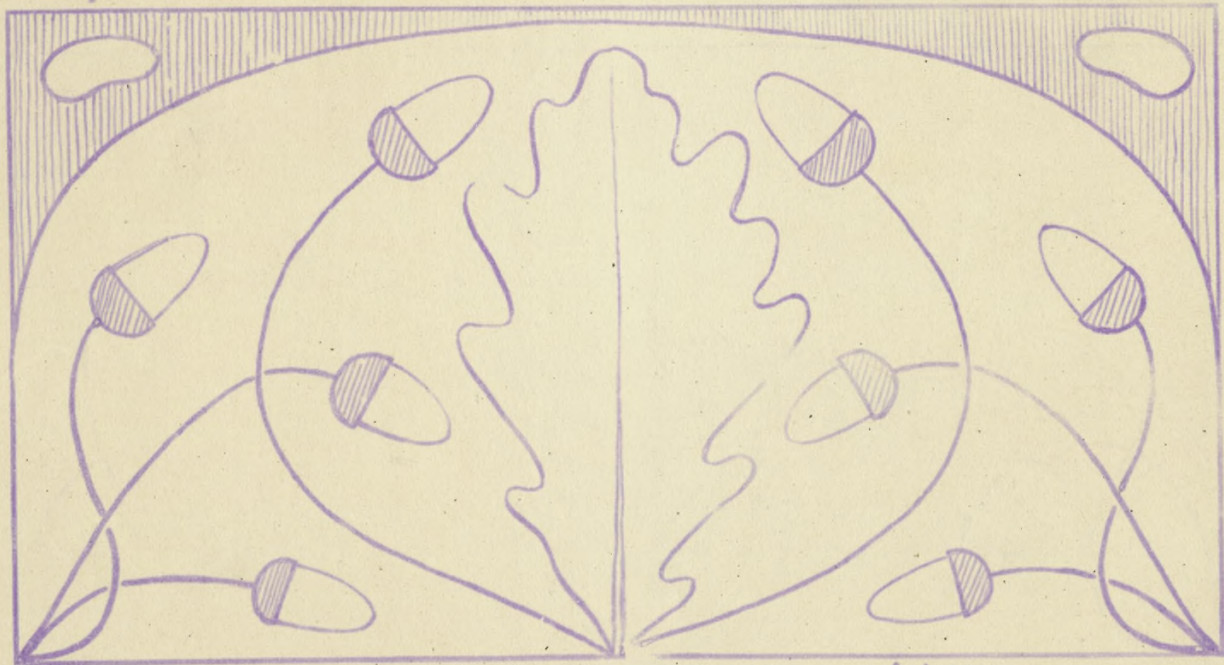
Płyn liść innej odmiany!



Opisć owce w kątach, a kęty należy odciąć!

246

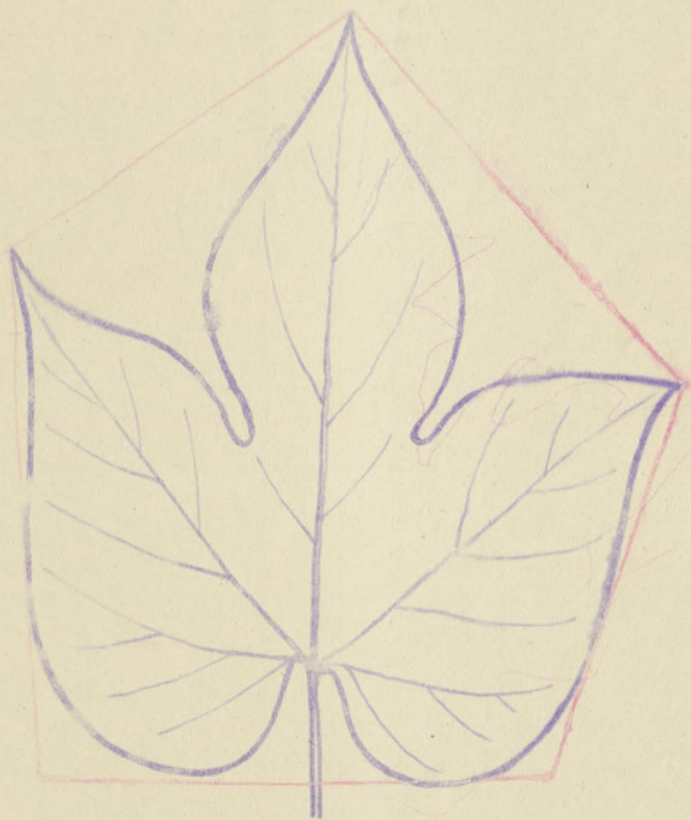
45.



Ognie! wółdzie w kątach, figury zamięci na koto!

Chmiel.

43.



Rysuj liść jaskru!

Chmura

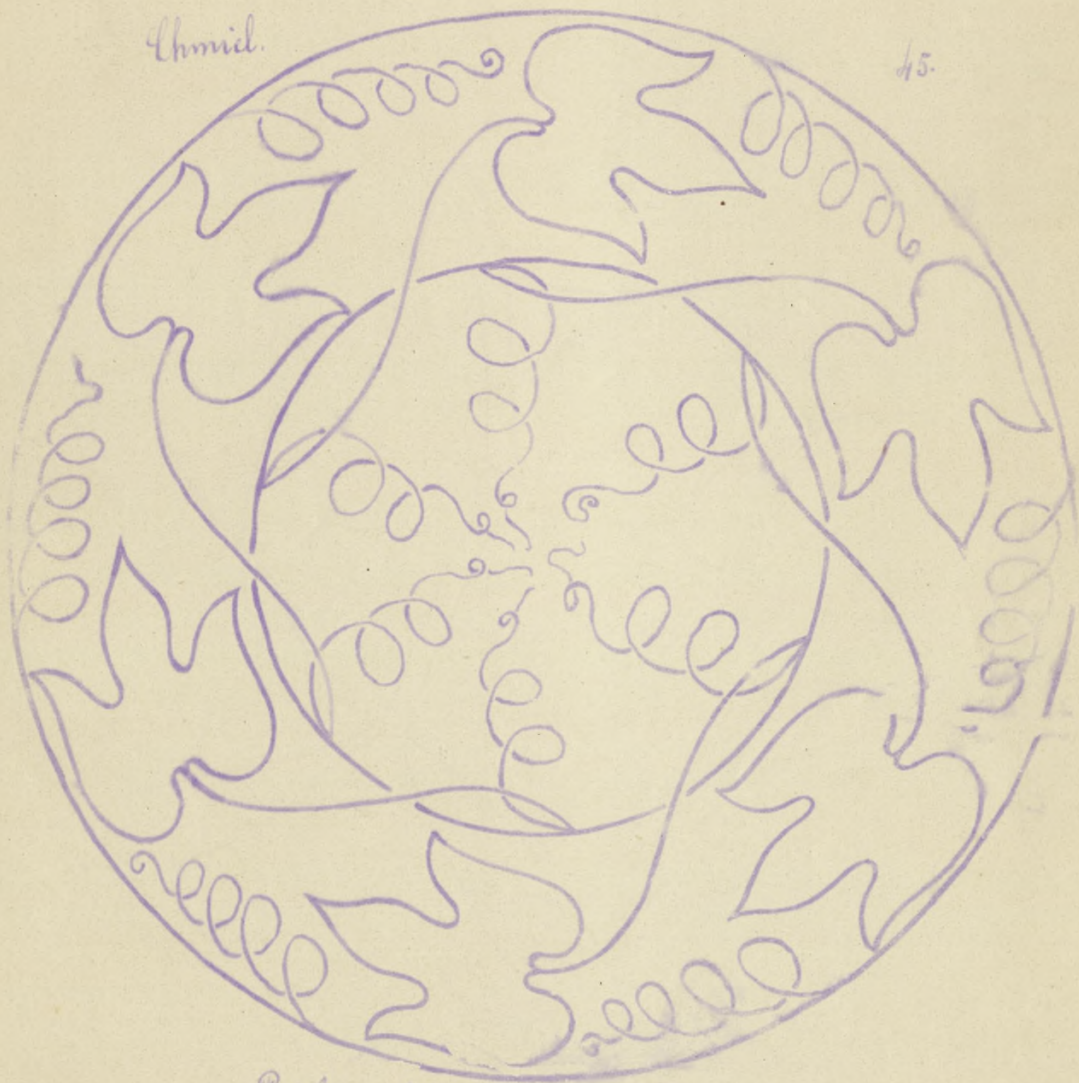
44.



Opisćie owce, tańce zwróć!

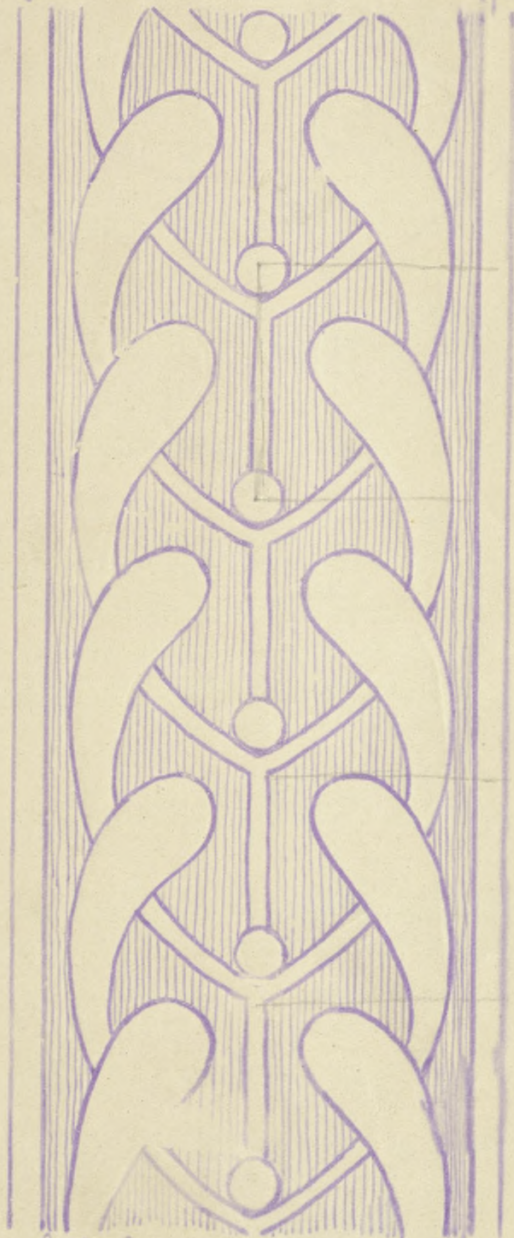
Chmielec.

45.



Podobnie jako liść bluszczu i porostu!

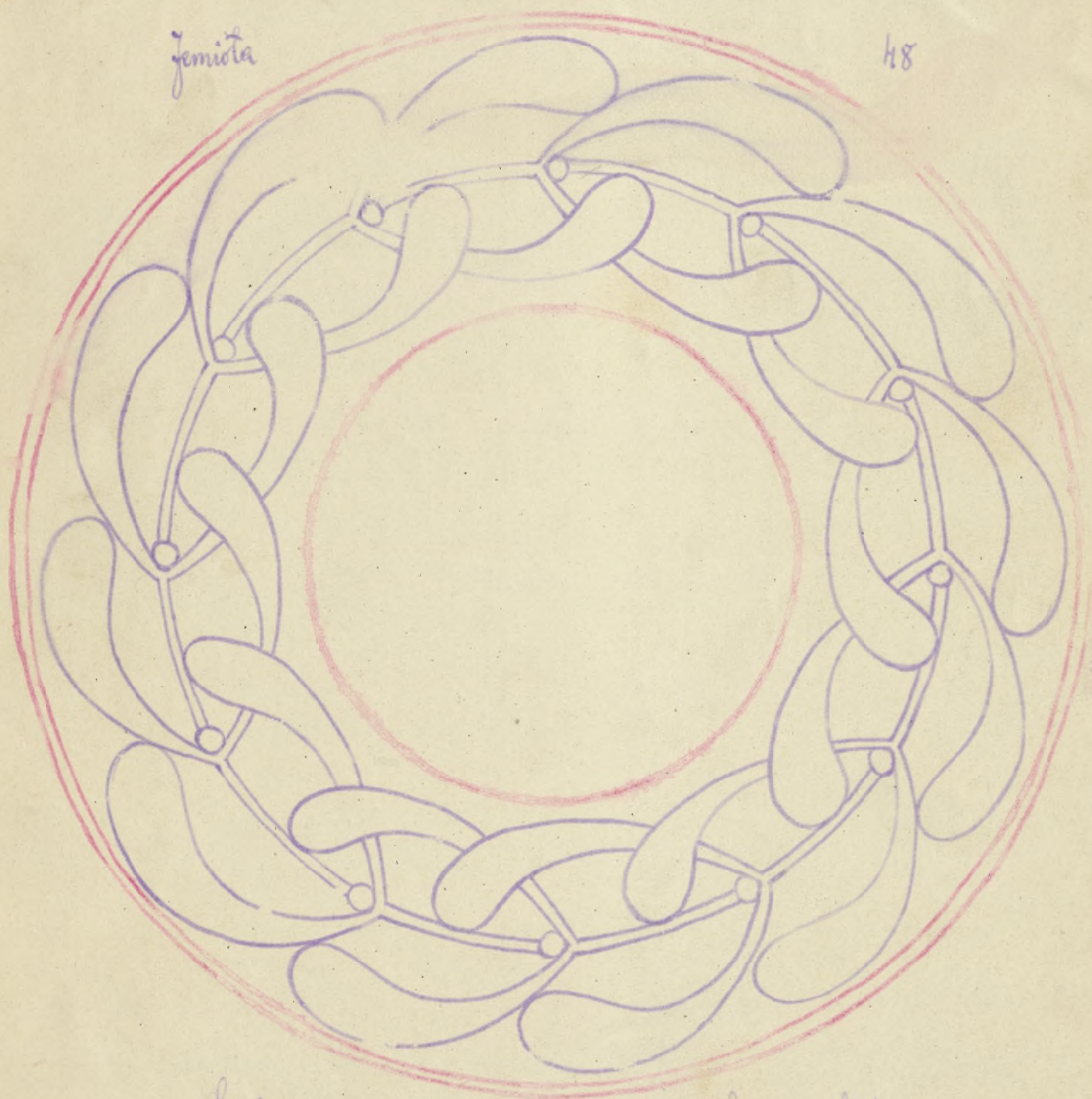
Geniata



Si toki skričie, aby si nie preplataty!

żemioła

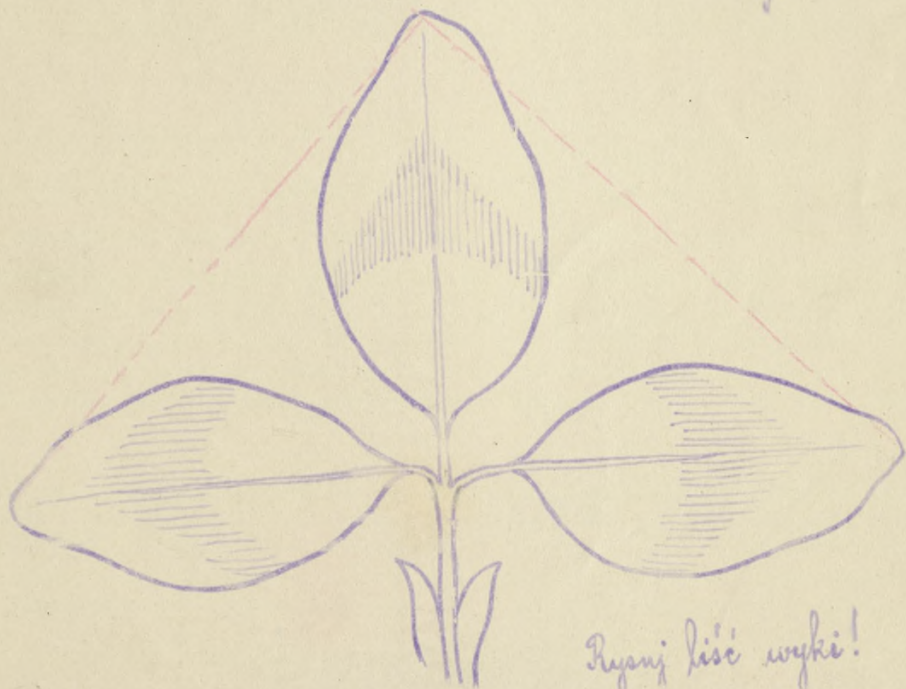
48



Liście wewnątrznie skręcić, aby się nie kryżowały!

Honica.

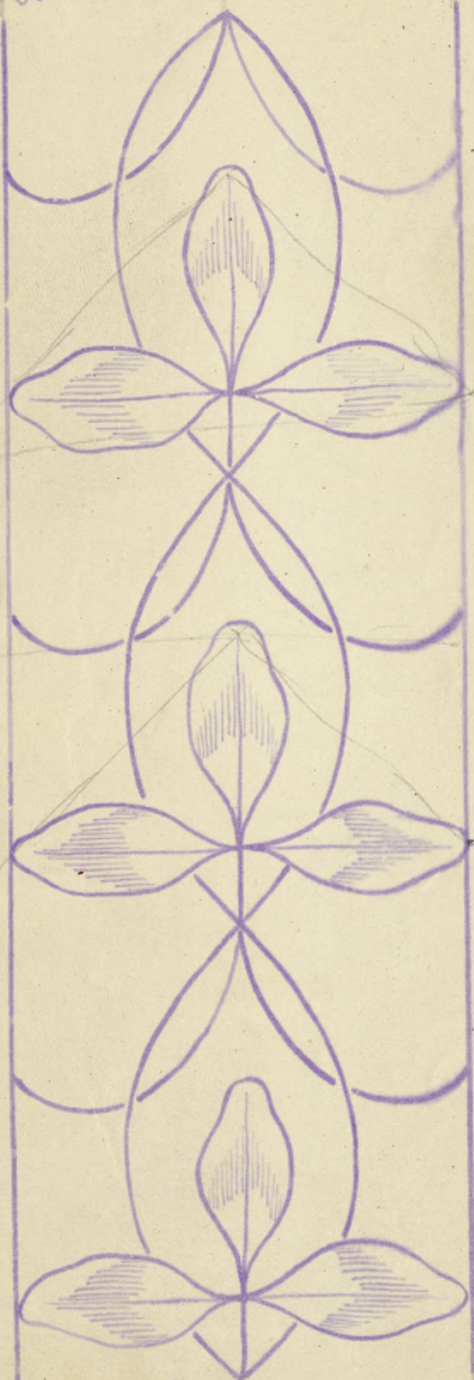
49.



Rysuj liść wyki!

Honier.

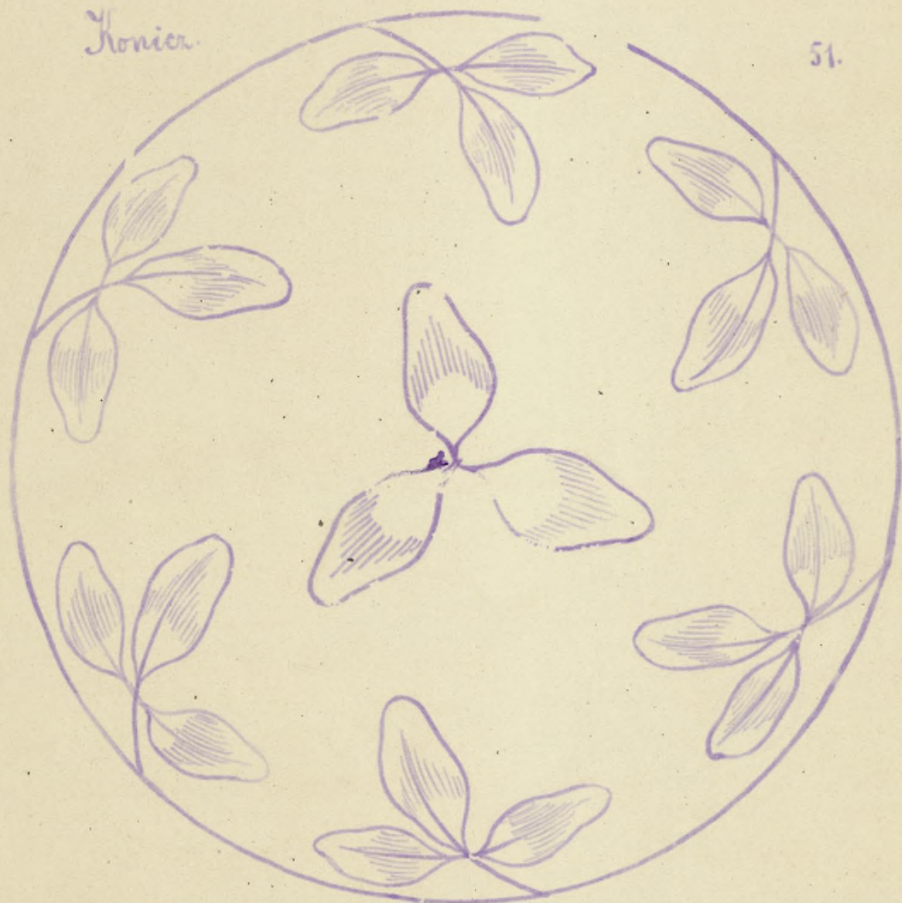
89.



ab linament, listki bliz do siebie!

Konice.

51.



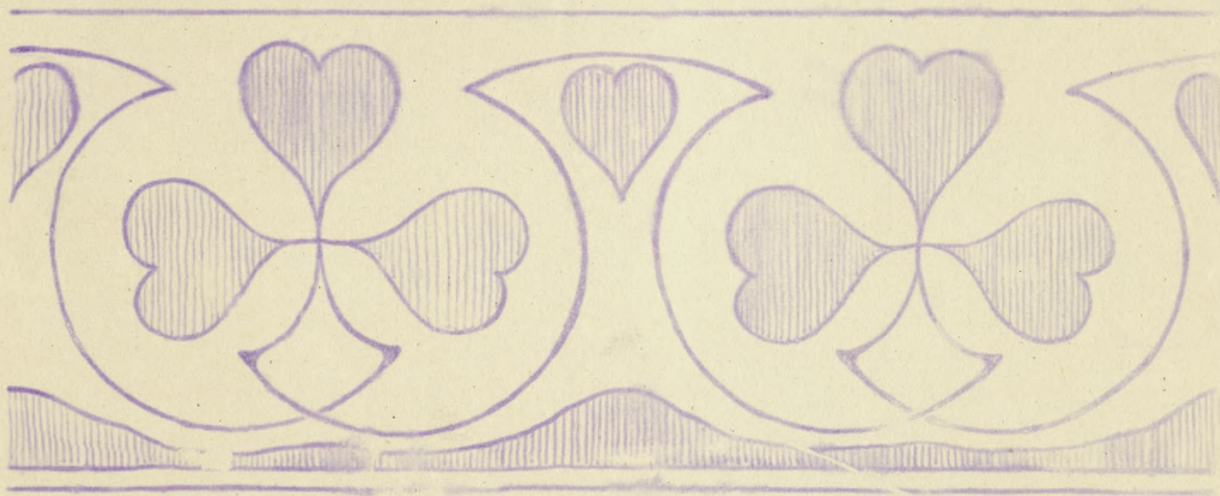
Quis' listhi šrodkove a pomrku obvodove!

Konica.

52.



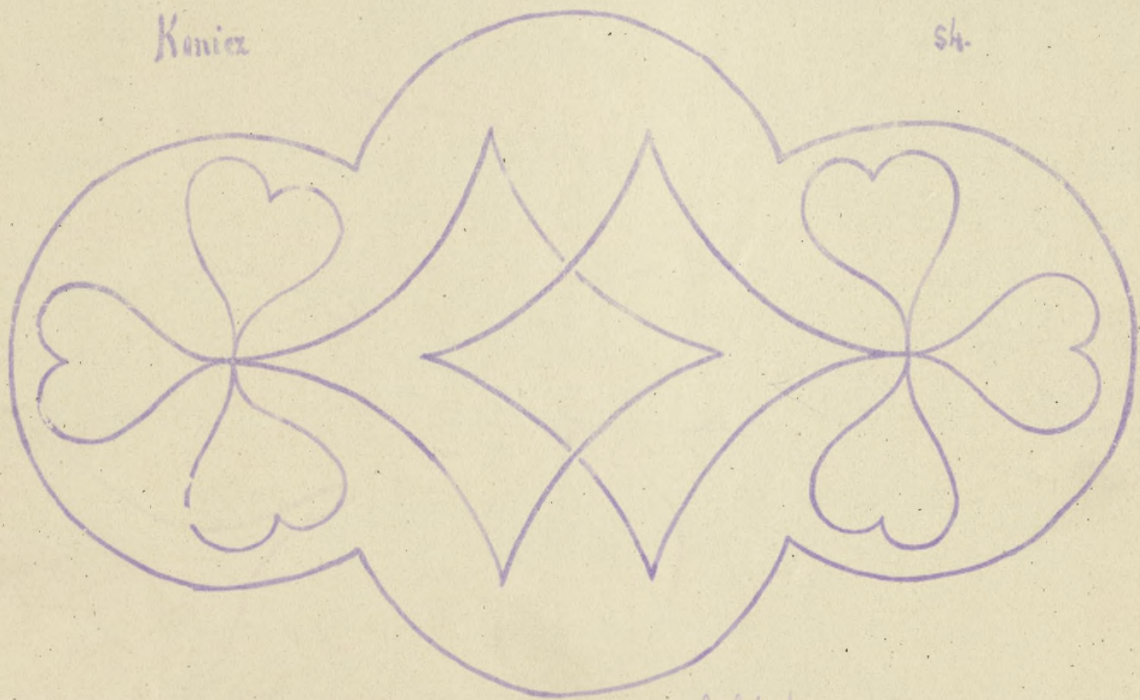
Pygmy l'ic fasoli!



quod liniament!

Koniec

54.



Liść ten wstawić do wszystkich 4 tutek!

18
Lecro. h

55.



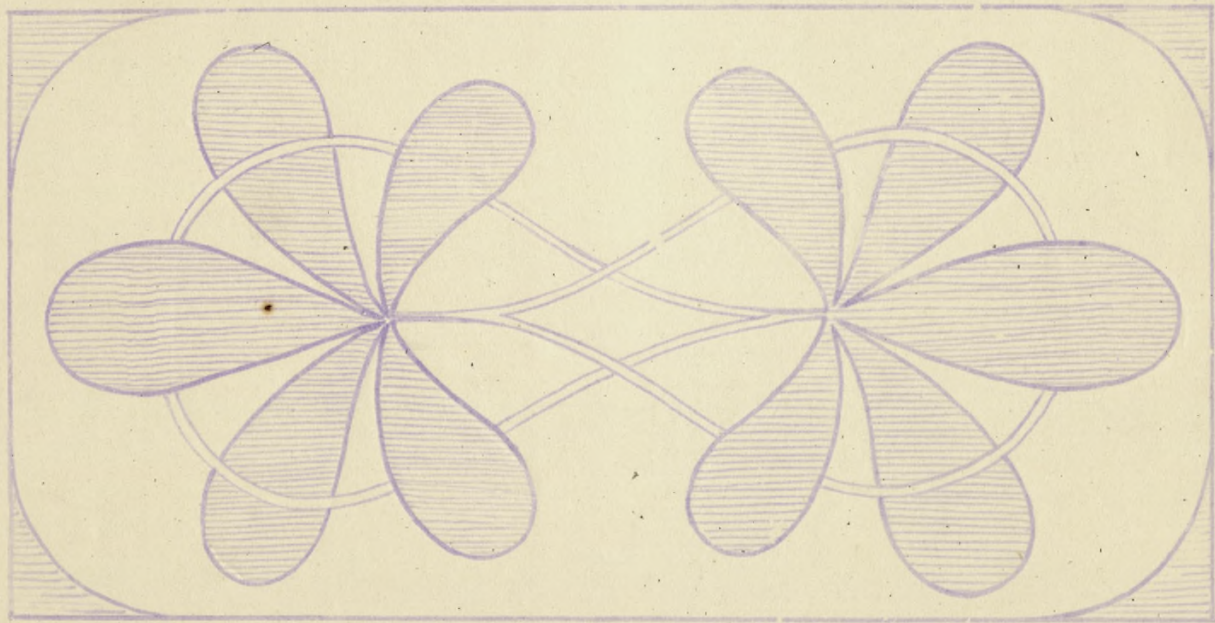
Pyonj lišc' jashnu!

Pigioniak

56.



Liście marniejsze - jeden w górę, drugi na dół.



Liszek ten rośnie i rary w kolo!

Hasstan.

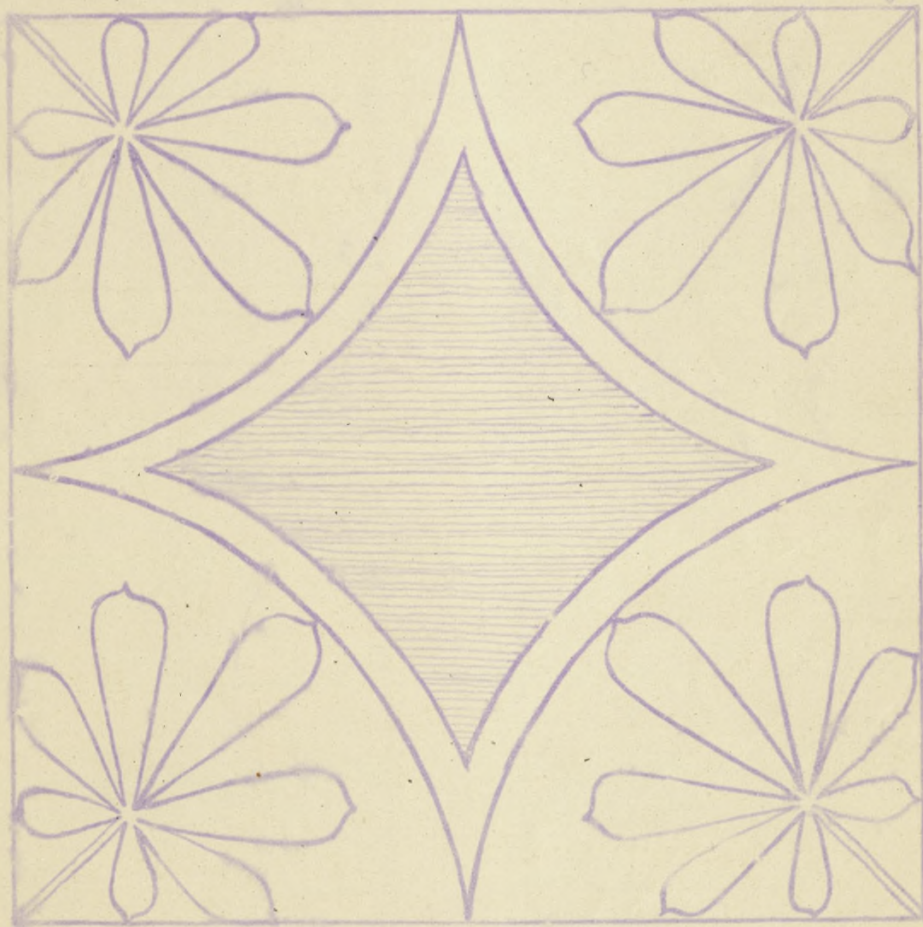
58.



Pyryj lišć klonu (javoru)!

Hanson

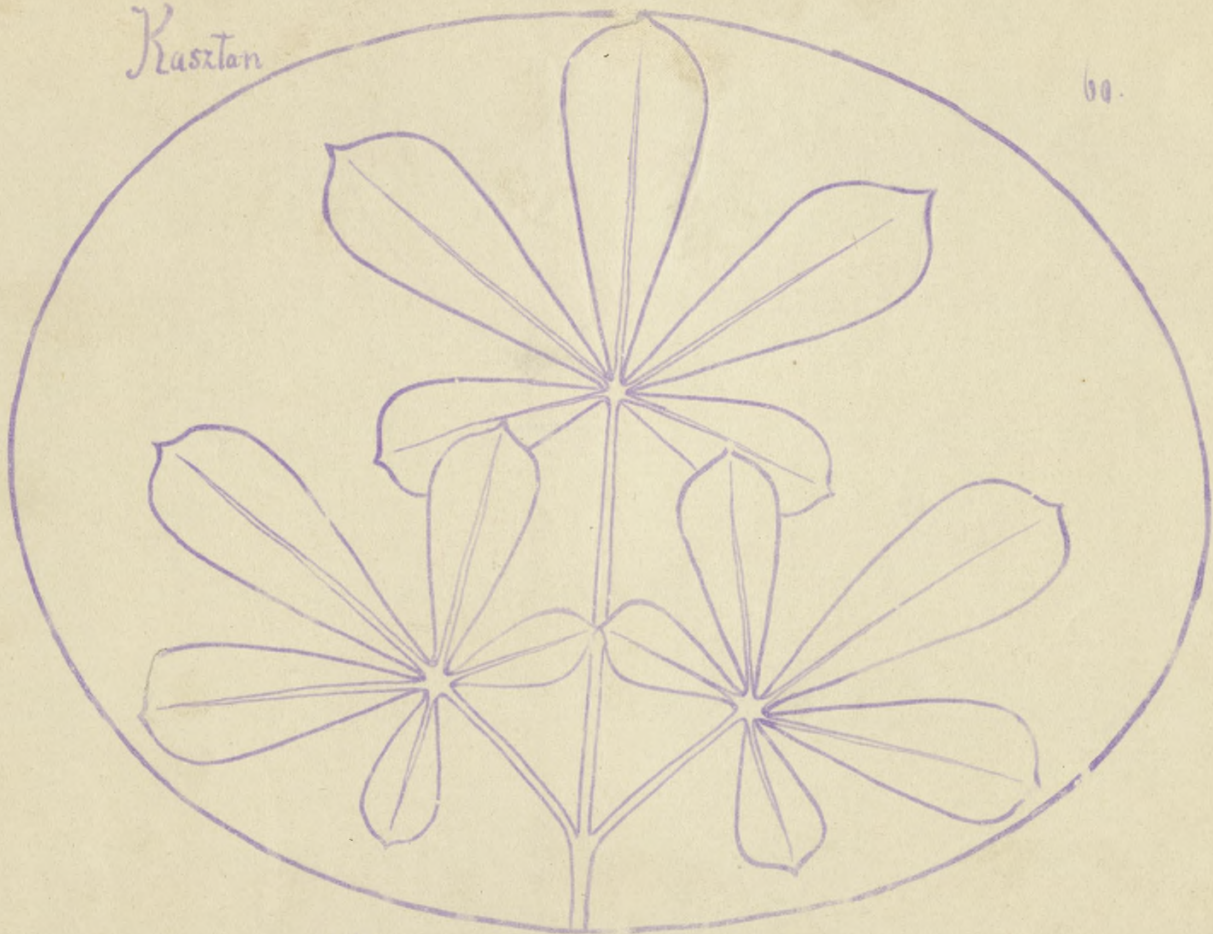
59.



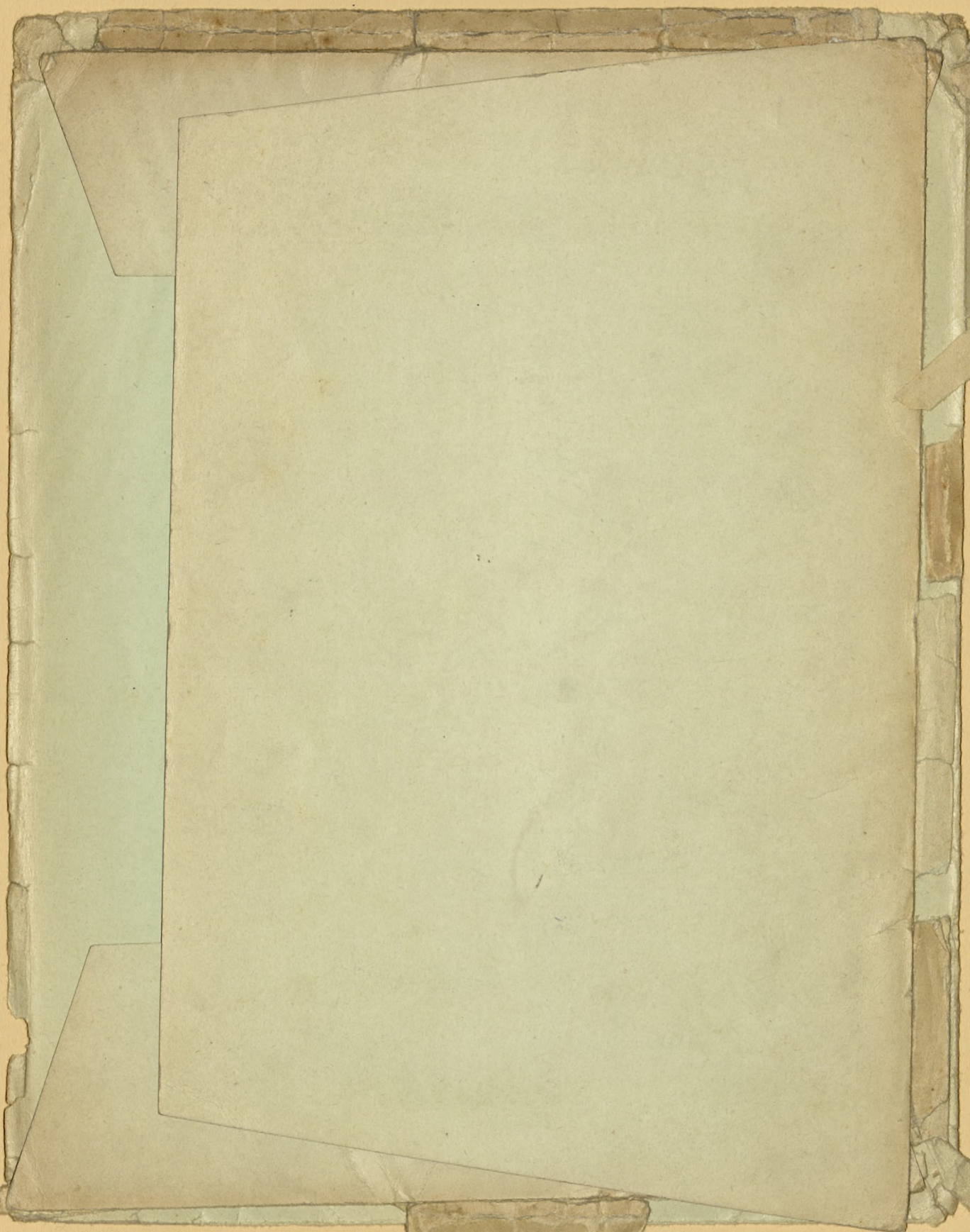
in tile lith: 91 12

Kasztan

60.



Wstano w diques liś bluszczy!



Biblioteka Śląska

C 665288

II

Komp.

Do nabycia w księgarni
„STELLA”
w Cieszyńsku
42. ul. Stefani 42.